МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

СВЕТ *арадувл 1923 шера денз*

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган

Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 62 (2687)
Ера
2
август
1962 шу
Мах 2 кеп.

МАССАНАХЬА— КХАЛНАЬХА ЙОАКХО

Вай езача парте XXII исторически съездо тIаийцача Программа тIа дIаяздаь да вай мехкарча кхалнаьха вахара хьакъехьа де дезараш, общественни къахьегама юкъе, общественни балхашка, Iилмеи искусствои Iомадеча цар дакъа лоацилга вIаштIехьдаккха дезаш хилар.

Кхалсаг общественни вахара юкъеозара хьакъехьара парте хьехар кхоачащдеш дикка балхаш даьд вай республике. 36 кхалсаг я СССР, РСФСР, Нохч-ГIалгIай Лакхехьарча Советашка депутат йолаш, 2985 — городийи, районнии, юртийи Советий депутат, хIаьта 721 кхалсаг я судахои заседатели йолаш.

Вай республике нагахь моттиг яц кхалнаха хьинаре дакъа ца лоацаш. Уж ба промышленносте, юрта боахаме, культура учрежденешка, иштта кхычахьа. Дукха ба хьинаре къахьегарца шоай сий даьккха кхалнах. Царех ба нефтемаслозавода установка начальник нов. Летковская, «Чечингстрой» СМУ-3 каменщица Мержоева, цIи хеза хьажкIаш лелаераш: Кусиева Зайдат, Ильясова Джансари, Музыкаева Малика, дояркаш: Барахоева Лемка, Мальсагова Лемка, свинарка Наумова, иштта дуккха кхыбараш.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома IV пленум хинначул тIехьагIа лоархIаме балхаш даьд кхалнах общественни вахара а производства а юкъеозара хьакъехьа. Цу хана денз бехктокхамерча балхашка хьожаяьй 112 кхалсаг, царна юкъе я 37 нохч-гIалгIай кхалсаг. Шоай балхаш лерттIа дIахьош ба Грозненски горздрава заведующи Т. Кодзоева, колхоза председатель К. Докуева, Грознерча кхалнаьха училища директор К. Дачаева, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института хьехархо Т. Мальсагова, иштта дуккха кхыбараш.

ЛоархIамера гIулакхаш даьд республике кхалнах промышленни предприятешка дIанийсбеш. Духхьал цхьан 1961 шера 1500 кхалсага тайп-тайпара говзалаш Iомаяьй. Берригаш хIана бац аьнна нохч-гIалгIай къамах а ба уж. Массехк бIаь кхалсаг производства юкъеоза торо хилийтай республике хьалъяьча промышленни предприятеша. Дуккха кхалнах дIаийцаб шекар деча заводе, Наьсарен-Вокзалерча барзкъаш тегача фабрике, районашкарча слюдяной фабрика цехашка.

Республике хьайийлай дуккха кхалнаьха школаш-интернаташ, нохч-гIалгIай кхалнаха лаьрхIа профессионально-технически образоване школаш. Вай республике а кхы арахьа а дуккха кагий кхалнах ба юкъерчеи лакхерчеи дешара заведенешка дешаш. Дуккха дукхагIа хиннай юртарча школашка деша ягIа йиIигаш а.

Кхалнах общественни вахара юкъеозара хьакъехьа дикка толамаш даьхад Наурски, Ведана, Грозненски, иштта кхыча районаша. Духхьал цхьан Ведана районерча масалаша дог гIоздоаккхаш тешал ду нохч-гIалгIай кхалнах общественни вахара юкъеозара хьакъехьа вай республике даьраша Тахан «Сердало» кепа техача материалаш тIа белгалдаьхад кхалнаха общественни вахара юкъе дакъа лацарах дола масалаш.

Белгалдаккха деза цхьацца-йолча районашка кхалнах общественни вахара юкъеозар а кхалнаха юкъе беш бола политико-кхетама болх а эсала лелар. Царех я Наьсарен, Ачхой-Мартана, Шаьла, МагIалбика, иштта кхыйола районаш. Къаьстта во лел Наьсарен районе кхалнах бехктокхамерча гIулакхашка увттабар. Цхьаккха а кхалсаг яц доахана ферма заведующи йолаш, е школа директори заведующии йолаш, е юрта Совета председатель йолаш. Геттара кIезига дакъа лоац кагийча кхалнаха художественни самодеятельноста юкъе, кIезига ух уж клубашка, библиотекашка. Районе дуккха школаш я лакхехьарча классашка дешаш 1—2—3 мара йиIиг йоацаш. Дуккха я районе деша ха йолча йиIигаша ца дешаш моттигаш а.

ГIулакх иштта хургдацар кхалнаха юкъе бе беззача тайпара политико-кхетама болх боре, цар дешар а коммунистически сакхетам а лакхборе. Наьсаререча хIамаш тегача фабрике болх беш я ши бIаь совгIа кхалсаг. Кхалнахага дешийтара хьакъехьа деш цхьаккха хIама дац укхаза. Iалаьмате во лел кхалнах комсомолеи партеи дIаийбара гIулакх. Фабрика партийнии комсомольскии организацешеи кхалнаьха советои кхалнаха юкъе беча балха хьакъехьара шоай декхараш кхоачашдеш ца хилар хьахьокх цу масалаша.

Дикка балхаш даьд районашка кхалнах торговле балхашка дIанийсбеш. Бакъда, цу даькъе хIанз а доккхий кхоачамбоацараш да. Наьсарен, МагIалбика, Первомайски районашка дукха моттигаш я тикашкеи буфеташкеи маIача наха балхаш деш. Из болх дика буларгба кхалнахага.

Вай мехка шерра коммунизм хьалъяра деча доккхийча балхашка хьежжа тоаде деза кхалнах общественни вахара юкъеозара гIулакх. Эггара лоархIамегIа дола гIулакх да кхалнаха юкъе беча массово-политически балха боарам лакхбар, чIоагIах теркам дына духьаларча пропагандаи, кхалнаьха образовани лакхъяраи а беш. ЦIаккха а мел ца болийташ дIабахьа беза кхалнаьха бокъонаш телха мел еш дола дIаяхача замах юхедиса зуламера гIулакхаш леладераштa духьалара къовсам.

Районашкарча партийнии советскии органий кулгалхой декхар да кхалнах бехктокхамерча балхашка увттабара а общественни вахара юкъеозара а хадданза йоакхо яр, кхалнах коммунизм хьалъяра эшаш бола боккха низ хилар кхета а деш.

Сурто бехк бу

Болх сихбеннаб, тракторaш еха латт

Наьсарен районерча «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий-Юртарча отделене 19 трактор я, цхьабакъда, царех болх беш яраш-м хIанз укх сахьата 11 мара яц.

Вож 8 трактор еха латт.

Геттара во порядок я укх сахьата механизаторий бригаде. ЛерттIа цунна доалдеш саг вац. Шоашта та-товча ханна болх дIа а кхессе цIаух механизатораш.

Цу йоккхача механизаторий бригаде цхьа слесарь, кхыметтел ремонт еча эшаш бола боаж-моарзагI а бац. МоллагIа а ремонт е езаш хилча, 12—15 километр гаьна, совхоза центральни усадьбе ваха везаш хул механизатор.

10—11 дийнахьа отделене аьха лаьтта деррига а 100 гектар хиллал мара дац. Из а мишта аьхад ховш саг а вац. Ер шу доладелча денз агроном воацаш я отделени. «С-100» яха трактор болх ца беш латта шоллагIа бутт ба, алхха массехк башмак ца хилар бахьан долаш. Иштта-ча бахьанашца латт отделене вож тракторaш а болх бе йиш йоацаш.

А. КАРНАЕВ,
И. Плиева сурт.

Силос кийчъеш боахк

Моша доакъар кийчдеш ба Наурски района Ленина цIерахча колхоза механизатораш. ХIанзале лаьттах еллай ши эзари кхо бIаьи совгIа тонн хьажкIий силос.

Хьайбашта доакъарийна лаьрхIа хьажкIаш хьокхаш хьинаре къахьег комбайнера П. Баранова, тракториста В. Зинкова. Дийнахьа нормах йиъ гектара тIара хьажкIаш хьакха езача цар агрегато шийтта гектара тIара хьажкIаш чуэц.

ХьажкIаш силос лаьттах йолларгйолча дIакхухьаш дика болх бу Наурски автохозяйства шофера А. Журавлева. Дийнахьа цун машино дIахьу ткъаь пхиъ тонн аьтача хьажкIий. 23 километр гаьнача кхай тIара силоса лаьрхIа хьажкIаш хьатIаозаш сменах ийс рейс ю цун новкъоста И. Аненкова.

Дика дIадоладаьд Ленина цIерахча колхоза къахьегамхоша хьайбашта доакъар кийчдара гIулакх. Цар лерхI укх шера дерригача хьайбашта шортта гIожеи мошеи доакъар хилийта. Из иштта хург а да.

ХIАРА АГРЕГАТА— БИЗЗА БОЛХ!

ТIехь-тIехьагIа дукхагIа хулаш латт вай республикерча совхозашкеи колхозашкеи трактораш, комбайнаш, кхыйола техника.

Юртбоахам сихха дегIабоалабе, къахьегама овсарле лакхъе вIаштIехьдаргда цу ерригача техниках бизза пайда эце.

Техниках пайда эцара гIулакх дика леладу наурски механизатораша. Вай республике техниках эггара дикагIа пайда эц цар. Цига хIара тракторо юккъера лаьрхIача **382 гектар лаьтта аьхад.** Из хул дийнахьа — **5,3 гектар.**

Царел шозза вогIа пайда эц тракторех Наьсарен района совхозаша. Цхьан агрегато дIадахача ах шера **163** гектар мара лаьтта аьхадац цига, из хилац дийнахьа — 1,9 **гектар** мара.

Шаьларча механизаторел кхозза кIезигагIа пайда эц тракторех Первомайски районерча боахамаша а.

Сунженски районерча механизатораща хIара тракторaца **282** гектар лаьтта аьхад, хIаьта Надтеречни районе алхха **91** гектар мара аьхадац.

Механизатораш, алхха шоах тийша да юртбоахама техниках бизза пайда эцаргболча тайпара болх вIашагIболлилга.

БУРУВ ДЕТТАРИИ КОТАЛО

Ханал пхи ди хьалха буруву тохара ворхI бетта план кхоачашъяьй Карабулакски контора бурув деттараша.

Семилетка диълагIа шу доладелча денз 31 эзар метр бурув техад Сунженски буровикаша, хIаьта августа бетта чотах бурув техад ялх бIаь метр.

Яхье баьннарашта хьалха латт И. Бородацкеи, А. Панфиловеи, Н. Губинеи кулгалду коммунистически къахьегама бригадай коллективаш.

А. БАКАЛЮК.

Хьокхилгеи оардилгеи къаьста а долаш ка бола ялаташ чуэцара лаьрхIа йола ЖВН-10 яха навесной валкови жаткаш хьае Iомаеннай Тульски комбайнови завода коллектив.

10 метр шорал долаш кес лоацаш йола ЖВН-10 яха жатка универсальни я. Цунца хьакха а хьокхаш цхьан кесах е цхьатаррарча шин кесах (пхе метра тIара даьнначох цхьацца кес деш) Iодилла йиш хул ялат. Жатка цу башхалоно торо хулийт, ялат дика-во хьийкъа хиларга а, бIеха-цIена хиларга а, иштта кхыча гIулакхашка а хьежжа, касараш доккхагIа е зIамагIа де. СК-3 е СК-4 яхача ши-шегIа лелача комбайнаш тIа а, хIаьта иштта СШ-75 яхача ши-шегIа лелача шассена а дIатIачIоагIъеш я жатка.

Сурта тIа: ши-шегIа лелача комбайнана дIатIачIоагIъяь ЖВН-10 яха жатка завода коа.

П. Маслова сурт.
ТАСС фотохроника.

Доаханна—дика доакъар

Ди тIехьа кIезигагIа шура йоакх Урус-Мартана районерча «Горец» яхача совхозе хьайбаш леладераша.

ХIана хул из ишта? Цун керттера бахьан да детта доахан во кхоабилга. Еррига торонаш я совхозе доахан дикача доакъарца кхаба. ХIанз шортта моша хьажкIаш, люцерна, тоъал концентраташ я. Бакъда, 1-ча отделене управляюще Н. Едзоевеи, зоотехника Б. Эльжуркаевеи хIанзалца из болх теркамца вIаштIехьбаьккхабац.

Дукха ха йоацаш отделене кулгалхоша дош деннадар из болх тоабе, хьайбаш чудоахкача помещенешта гонахьара моттиг 3—4 метр лакхъенна латтача баьцехи кхохи цIенъе, механизмашца доахан деттилга сихагIа вIаштIехьдаккха. 30 июле цига даха хилар тхо. Геттара кIезига хIама даьд отделене хIанз а. Кулгалхоша дергда оаха аьнна тIаийцар-м дукха дар.

Дукха Iаьсий дайнад цхьоалагIча отделене, хIаьта хIанз довш а латт. Из ишта ца хилийтара сихха де дезар—Iаьсий леладеча коара бIеха хIамаш дIайоахилга. ТIаккха хургдац тайп-тайпара лазараш.

Соахка укх ханаца яьккхачунца нийсйича укх шера хIара Iаттагара йоаккха шура 132 килограмм кIезигагIа хиннай. Шеледеча доахах хIаранегара 980 килограмм мара шура яьккхаяц дикагIа йолча доярка А. Аристовас, хIаьта шера тIаийца декхар — 2600 килограмм яккха аьнна да. Шоай декхараш кхоачашде гаьна ба цхьан хана хьалхле лелаяь доярк аш З. Бисултанова, Х. Батильмирзоева, кхыбараш а.

Шоаш денна дош кхыметтел дикагIчар а кхоачашде вIаштIехь ца далар алхха доя ркай бехках да ала йиш яц. Керттера бахьан да совхоза директора нов. Божкоси керттерча зоотехника нов. Якаевеи хьайбаш леладерий болх во вIаштIехьбаккхар.

Кхы а дукхагIа кхоачамбоацараш да дояркай балха юкъе. Укхаза цхьаккха хIама дац толашагIчар опыт йоаржаяра, цхьаккха терко яц хьайбаш леладерашта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяра.

Укх корреспонденце тIа оаха дувца кхоачамбоацараш дукхагIча даькъе цхьоалагIча отделене нийслу. Бакъда, уж новкъарленаш нийслу «Горец» яхача совхоза ерригача а отделенешка. СихагIа уж дIаяхар, доахангара дукхагIа шура йоаккхаргйола гIулакх вIаштIехьдаккхар совхоза кулгалхой, юртбоахама специалистий декхар да.

А. ЖУРБИН,
юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи Нохч-ГIалгIай Министерства воккхагIа вола зоотехник.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Вай республикерча колхозашкеи совхозашкеи ка бола ялат чуийца а баьнна хьажкIаш чуэцаш латт.

ХIара дийнахьа дукхагIа араювл хьажкIаш чуэца агрегаташ. 31-гIа июль кхачалехьа вай республикерча колхозашеи совхозашеи 131 эзар гектарах 7 эзар гектара тIара хьажкIаш чуийцай. Силоса лаьрхIа хьажкIаш чуэцара болх дика вIаштIехьбаьккхаб Наурскии Грозненскии районашкарча производственни управленей боахамаша. Наурскии Надтеречнии районашкара боахамаш шоаш дIайийнача ерригача хьажкIех 17 процент чуийца яьннай.

Укх шера моша доакъар кийчдара йоккхий планаш оттаяьй вай республике. Еррига а 1461 эзар тонн силос кийчъе еза. Соахкарчул дуккха дукхагIа хул из. Хьаэттай силос йолла еза ха. ХIанзале 52 эзар тонн силос кийчъяьй вай республике.

Ший ханнахьа силос кийчъяра болх чакхбаккхара ерригача техниках а транспортах а пайда эца беза. Силос елла ца Iеш Iалащдеш латт хIанз гIожа доакъар а.

ДIадахача шерарчул дикагIа лелабу гIожа доакъар кийчдара болх, хIаьта хIанз а кхашкара диълагIа дакъа ча хьагулданза да, ка бола ялат чуийцачара. Наьсарен, Грозненски, Ножай - Юрта, иштта кхыйолча районашкарча колхозашеи совхозашеи из болх тIехьабоах.

25 эзар гектар зябь аьхай. Цхьабакъда, ялат хьувкъара кIезига йоакхо ю дукхагIа йолча колхозашеи совхозашеи.

Кхашка къахьегача наьха дукха балхаш да кхоачаш де дезаш. Уж деррига балхаш лерттIа чакхдахара ерригача техниках пайда а эцаш низи хьинари кхо ца деш къахьега деза.

П. ГРЕБЕНЩИКОВ.

РСФСР МОТТИГЕРЧА ПАРТИЙНИ ОРГАНИЙ БОЛХЛОЙ СОВЕЩАНИ

30 июле йистеяьлар КПСС ЦК хинна РСФСР моттигерча партийни органий болхлой совещани. Цига бар КПСС обкомийи крайкомийи секретараш, парте областнойи краевойи комитетий промышленноста, гIишлоний, города боахама отделий заведующеш, цхьайолча горкомий, райкомий, предприятешкарчеи гIишлонашкарчеи йоккхийча партийни организацей секретараш.

Совещане ладийгIар КПСС ЦК Президиума члена, РСФСР-а йолча КПСС ЦК Бюро Председатела хьалхарча заместитела А. П. Кириленкос яьча «Промышленноста, транспорта, гIишлонашта, города боахама деш дола партийни кулгал тоадара де дезарий хьакъехьа» яхача докладага.

А. П. Кириленкос дийцар промышленность, капитальни гIишлош, городий боахам дегIабара хьакъехьа. Семилетка йолаеннача тIехьагIа дIадахача укх кхоъи ахи шера контрольни цифрашка 31 процент мара дукхагIа яккха лаьрхIа ца хинна валови продукци РСФСР-е 37 процент дукхагIа яьккхай. Семилетка йолаелча денз къахьегама овсарле лакхъеннай промышленносте 25,4 проценти гIишлошъеча 22 проценти.

Промышленноста балха тIа вай доаха толамаш шеко йоацаш да, аьлар А. П. Кириленкос. Цхьабакъда, харцахьа хургдар цу дерригача дика дараштa тIехьашкара, долаш дола кхоачамаш Даьхенга мамогга дукхагIа дIакхоачадара новкъарле еш дола цIенхашттара кхоачамбоацараши гIалаташи бIарга ца гор. Дуккха моттигаш я предприятейи гIишлонийи балха тIехь кхоачамбоацараш доллашехьа а парте крайкомаша. обкомаша, горкомаша, райкомаша уж могийташ, производственни планаш тешшаме кхоачашъергйолаш хьалхле лелаеча кадрай бехктокхам лакхбе ца гIерташ, партийнии пачхаьалкхени дисциплина телхаярца машар хулийташ. Промышленносто беча балха мах бара гIулакха «валови подход» юташ яц дуккха партийни комитеташ. ХIаьта иштта подход яро йиш хулийт юккъера цифраш хьалха а тувсаш цхьайолча предприятей а кхыметтел бIаргчача доакъой а балха юкъера кхоачамбоацараш къайлакххахьа. Масала, машиностроенех аьлча, цига валови продукци арахецара оттаяь хинна бIарчча план хьалхарча ах шера 102 процент кхоачашъяьй, хIаьта а Даьхенга хьа ца кхоачаш йисай дуккха силовой трансформатораш, трактораш, тракторни прицепаш, кхыйола машинаш. Машиностроене продукци арахецара йола заданеш кхоачаш ца яра бахьан производственни мощностaш ца тоъар, оборудовани ца хилар да ала гIерташ хул дуккха кулгалхой. ДукхагIча хана уж тайпа бахьанаш доахаш хоз станочни парках 1,3—1,5 сменах мара пайда ца эцача моттигашка. Машиностроене шин сменах болх бе доладалара хьакъехьа Ленинградски парторганизацеша дIайолаяь инициатива Н. С. Хрущева хьаллацаро производствера Iалаьмате доккхий кхоачамаш гучадаьхар. ХIанз декхар сенах латт аьлча, из латт кхаь сменах болх барга довлара эша гIулакхаш сихха вIаштIехьдахарах.

Цул тIехьагIа А. П. Кириленкос дийцар технически прогресса дешаш, белгалдаьккхар Iилманеи техниканеи эггара керда карагIдаьннарех пайда дикагIа эцанза, производственни процессашта механизации автоматизации елга шерагIа доаржаданза дарг ца хилар. ДIадахача шера планах производствана юкъеяхьа езаш яр 940 керда тайпа издели, хIаьта юкъейихьараш яц 423 мара. Укх шера хьалхарча квартале 139 керда издели производствана юкъейоалае езача, юкъейоалаяьраш яц 76 мара. Технически прогресс бахьан долаш лоаттабеча къовсама кертеотта еза совнархозаши партийни организацеши.

Доклада тIа белгалдоахар, производствана специализаци яра гIулакха укх тIеххьарча шерашка Российски Федераце кIезига хIамаш карагIдаьнна ца хилар. Тоаденнад литъе, поковкаш, штамповкаш кооперированни наькъаца тIакхахьийтара бувзамаш. ХIаьта а эсала лел металл теда станокаш хьаю специализированни мощностaш, химически оборудовани, трактораштеи юртбоахама машинаштеи йола запасной оатхалаш, мехкдаьтта аппаратура, редуктораш, дуккха кхыйола изделеш болх бе йолаялийтара гIулакх.

ДIадахача ах шера капитальни вложеней план 91 процент кхоачашъяьй, аьлар дIахо А. П. Кириленкос. РСФСР совнархозаша, Госплано, ВСНХ, моттигерча советаша хьалхагIа а санна, ца эшшашехьа а дуккхача гIишлошка дIа-юха а дийкъа лоаттаду ахчеи материально-технически ресурсаши.

Экономически балха дешаш чIоаггIа белгалдаьхар докладчика. Дуккхача кулгалхоша, аьлар цо, партийни бараша санна, боахамачар а, хIанз а экономика кIоаргга ца йовзаш леладу балхаш, йитац дIаухача къахьегамеи материалийи хам ца а беш, фуннагIа даь а план кхоачашъе гIерташ йола оамал. Цунца мара дашха йиш йолаш дац дIадахача шера хIара кхоалагIа яр хIана яц аьнна йолча предприяте продукце арахецарга дIабода мах лакхбара йола заданеш кхоачаш ца яр. Хьалха латтача Московски городской, Московски областной, Татарски, Ленинградски, Свердловски, кхыча а совнархозий предприятей опыто хьахьокх экономически болхи общественность юкъе а озаш кулгалдара методаши тоаяро предприятей производственно-боахама гIулакхаш тоаде торо луш хилар.

ЛоархIамегIара декхар да партеи правительстваи директиваш кхоачашъяра партийни тIахьожам лоаттабар. Цу гIулакхаца дикка дакъа лаца хьакъ долаш я администраце балха тIахьожам лоаттабе енна бокъо чакхъяха оттаяь партийни организацей комиссеш. ХIанз Российски Федерацерча партийни организацешка вIашагIъеллай цу тайпара 50 эзар совгIа комисси; цар балхаца дакъа лоацаш ва 300 эзар совгIа коммунист. Цхьабакъда, эсала болх беш я цхьайола комиссеш, хIаьта цхьаяраш дуккхача хьале хIама деш а яц. Обкомаш, горкомаш, райкомаш декхарийла я цу комиссей балха кулгалдара уйла дукхагIа тIаяхийта, царна практически новкъостал де.

Къаьстта чIоагIа уйла тIаяхийтар юххьанцара парторганизацеш чIоагIъяра, цар болх тоабара. Алхха укхаза кхоачашдеш да производственни балха лоархIамегIара дешаш, юххьанцара парторганизацеш юкъарчал доаццаш ювзаенна я производство хьалхайоаккхаргйолаш болча нахаца.

А. П. Кириленкос белгалдаьккхар наха фу эш хьожаш, цар терко еш, къахьегамхой йоакхо еш ца хилча дарг ца хилар.

Вай мехка коммунизма материально-технически база хьаяра парте Программо оттадаь ткъо шу, — аьлар юххера а А. П. Кириленкос, — из хIара сахьат а лоархIаш оттаяь ха я. Вай беча балхацарча хIара сахьатах эггара дикагIча тайпара пайда эца беза керда рубежаш лувцара, ворхI шера план кхоачашъяра.

Совещане къамаьлаш даьча парте обкомийи райкомийи секретараша, боахамий кулгалхоша дувцар промышленноста, гIишлоний, города боахама балха юкъера кхоачамбоацараш дIадахара новкъарле еш дола бахьанаш, партийни организацей балха новкъостал дергдола предложенеш телар. Цар дувцар администраце балха тIахьожам лоаттабеча партийни комиссей хьинар совдаккханза дарг ца хиларах, технически прогресса новкъостал деш йолча комиссеша, общественни конструкторски, технологически, экономически бюроша, хIаьта иштта Ленинграде шерра яьржача новаторий советаша чакхбоахача боккхача балха хьакъехьа.

Совещане белгалбоахар сихагIа шин а кхаь а сменах болх барга довлар чIоагIа лоархIаме хилар, совнагIа дIадодар кIезигагIа а долаш, продукци дикка дукхагIа арахеца цо йиш хулийтаргхилар. Совещане дакъа лоацаш хиннараша цу тайппара белгалдоахар производствана планировани еча, учет, анализ, инженерни расчеташ еча вычислительни техника юкъейоалаяр чIоагIа лоархIам болаш хилар, хIаьта иштта цу гIулакхо къахьегам аттача боаккхаргхилари кхыча балхаш тIа бахийта дуккха болхлой мукъабоахаргхилари. Къамаьл даьраша къаьстта уйла тIайохийтар совнархозашкеи предприятешкеи экономически болх айбара, производственни балха экономически анализ яра, производство дегIайоалаяра дешаш кийчдеча хана цу анализах пайда эцара. Къамаьл даьраша белгалдоахар предприятешта доал дара формаш цхьа тайпа заводаши фабрикаши шоашта чулоацаш йолча отраслеви производственни объединенеех а хила тарлуш хилар.

СССР Министрий Совета Председатела заместитела, Iилма-тохкама балхаш вIаштIехьдахара йолча СССР Министрий Совета Пачхахьалкхен Комитета Председатела К. Н. Руднева доклад йир Iилма-тохкама балхаш вIаштIехьдахара хьакъехьа.

Совещане къамаьл дир КПСС ЦК Президиума члена, КПСС ЦК секретара Ф. Р. Козлова.

Совещане дакъа лоацараштa экскурсеш вIаштIехьъяьхар СССР халкъа боахама карагIдаьннарий Выставке, гIишлой выставке, ейгача промышленноста хIамай выставке, Московски предприятешкеи Iилма-тохкама институташкеи гIоргболаш.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Общественни вахаре хьинаре дакъа лоац кхалнаха

Коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лоацаш ба Ведана районера нохчий кхалнах.

Общественни пайданерча балхаш тIа къахьегаш 5 эзар гаргга кхалсаг я районе. Денгара денга дукхагIа хул кхалнах клубашка, библиотекашка, тIехь-тIехьа дукхагIа лекцеш, докладаш, беседаш ю цар къахьегамхошта. Масала, колхозхошта каст-каста докладаш ю, лекцеш еш кхалнаха Гулуева Арване, Мальсагова РабиIата, Джафарова Маккас, Ахтукаева Розас, иштта кхычар а.

Пропагандисташ, агитатораш, лектораш болаш 150 кхалсаг я районе. Шоай болх къаьстта дика барца белгалбаха безам ба са дикагIа бола кхалнах-общественникаш: Селимова Дагман, Паталиева Марем, Агамерзоева Тамара, Бетельгириева Кабират, иштта кхы дуккхаш а. Къаьстта вайнаьха кхалнаха дика лекцеш еш цар.

Юрта боахам сихха тоабара даькъе беча обществана пайданерча балха вайнаьха кхалнах дукхагIа юкъеозаш дукха къахьийгад районни партийни организаце. Юрта боахама хьинаре къахьегаш 4 эзар совгIа кхалсаг я районе. 47 кхалсаг я хьажкIаш лелаеча звеношта керте латташ.

Лоамий босенашка дIайийнача хьажкIий хIара гектара тIара моша хьажкIаш а йоахкаш долча мошача гIадамий 150 центнер яьккхар Ленина цIерахча колхоза звеньеваяс Гулуева Арване, хIаьта Мувсурова Айза керте латтача тхьамка леладеча звенос хIара гектара тIара 11 центнер тхьамка а даьккха, цхьоалагIчеи шоллагIчеи сортах а лоархIаш пачхаьалкхенна дIаделар. Ханнахьа шекара свекла дIа а йийна, хIанз царна дика гIулакх деш я Орджоникидзе цIерахча колхозера Кадырова Тоху звено.

1961-ча шера иштта доккхий толамаш даьхар районерча хьайбаш леладераша а. ХIара Iатто луш йола шура, юккъера лаьрхIача, 190 килограмм тIакхийтар. Планах лийрхIараш 1600 килограмм мара йоацача метте, хIара Iаттагара 2400 килограммага дIакхоачаш шура яьккхар Ленина цIерахча колхоза дикагIа болча дояркаша Сидиева Зарване, Эрзанукаева Шумисата, Орцуева Дихазе.

Доахангара шура дукха яккхарахи Iаьсий дика леладарахи Сийлен грамоташ еннай Карл Маркса цIерахча колхоза дояркашта Кадырова Тохуна, Эльмурзаева Паладена, Iаьсашта гIулакх деш йолча Исаева Дадага.

Балхаш дика ду дояркаша укх шера а. Хьалхарча ах шера пачхаьалкхенга дулх дохкара план 101 процент кхоачашъяьй районо. Шура яккхара даькъе дика толамаш даьхад Ленинеи Карл Марксеи цIерахча колхозий дояркаша.

Дукха нохчий кхалнах ба районе промышленносте балхаш деш. Алхха цхьан райбыт-комбинате болх беш 25 кхалсаг я. Царна юкъе къаьстта дика къахьегаш ба барзкъаш тегача цеха мастер Муталибова Зейнап, Идалова Хавран, Закаева Малика, иштта кхыбараш.

Нохчий кхалнаха доккха совгIат хилар слюдяной фабрика филиал Ведана хьаелларах. ХIанз цига болх беш 170 совгIа кхалсаг я, дукха ца говш 400 саг а хургья уж. Дика болхлой хIанзалехьа а белгалбаьннаб цига. Царех ба Алиева Роза, Кусиева Арвани, Батукаева Хади, Басиева Дагман, кхыбараш.

Районерча школашка балхаш деш 44 саги культпросветучрежденешка балхаш деш 27 саги нохчий кхалнах ба. ДIаяхача замахи шариIатахи юхедиса во гIулакхаш дIа а кхайса, художественни самодеятельносте хьинаре дакъа лоацаш 128 кхалсаг я.

Къаьстта белгалдаккха деза кхеташагIа бола вайнаьха кхалнах тIехь-тIехьа дукхагIа партеи комсомолеи ухаш хилар. Масала, нохчий кхалнахах цхьаь цаI комсомолка яцар юххьанца слюдяной фабрике. ХIанз 34 нохчий йоI я цига комсомоле.

Общественни вахара массе даькъе районерча кхалнаха хьинаре дакъа лоацаш хилар бакъ деш дола масалаш кхы дуккха а доаладе йиш я. Юртий Советий депутат йолча 16 кхалсагах председателалла болх беш шиъи секретаралла болх беш кхоъи кхалсаг я.

Партийни органийи кхалнаьха советийи сийлахь декхар да кхалнах общественни вахара юкъеозар тоадар.

С. ГАБАШЕВ,
КПСС Ведана райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

Во хIана латт кхалнаха юкъера болх?

55 къона кхалсаг я Первомайски районерча слюдяной цехе болх беш. Цех хьайийлай 1961 шера август бетта. Доккха гIулакх а вошал а да Грознерча слюдяной фабрика дирекцеи общественни организацешеи даьр. Лоаман районера селлара кхалнах производства чуоза торо хилийтай цу гIулакхо.

Дог гIоздоал цехе чуваьлча. Юкъе ниI ягIача сийрдача шин цIагIа чуийнна слюда чкъораш къестаеш йоалл шаккха а бригада. Iалаьмате цIена а безаме а я цехе. Цеха мастера Бембулатова, бригадираша Стасенкос, Долаковас дог раьза хинна цIераш йоах дуккхача хьинаре къахьегачеи хоза гIулакхоамалаш йолчеи къоначa кхалнаьха. Царна юкъе ба Героева Тамара, Костоева Золатхан, Костоева Iайщет, Мерешкова Iайшет, Бузуртанова Хьава, Пугоева Лемка, иштта кхыбараш.

Дукха ха я шоллагIа смена вIашагIйолла еза яхаш дувца. Цу гIулакха цхьадола балхаш да а даьд. Дийнахь санна сердал ергйола лампаш яхкаьй, балха хьаэцаргбола кхалнах хьалхxе денз къоастабаьб.

Духхьал цхьа электроэнерги мара хIама дац цу гIулакха де дезаш. Из бахьан долаш 2-гIа смена хьа ца елла массехк бутт баьннаб. Белгалдаккха дезаш да шоллагIа йола цех хьаеллара гIулакха районерча кулгалдеча организацеша а слюдяной фабрика дирекце а е еззача тайпара йоакхо еш ца хилар.

Кхыметтел атта дулургдола хIама а дац районерча организацеша. ХIанз а тIехьа карт яьяц цеха ковна гонахьа.

Первомайски районе яц слюдяной цех санна вайнаьха кхалнаха юкъе массово-политически болх бе аьттув болаш моттиг. Цхьабакъда, хIанз укх сахьате Iалаьмате эсала латт цу хьакъехьара гIулакх. Цехерча 56 кхалсага юкъе дуккха къона кхалнах ба ворхI шерара а юххьера а образованеш йоацаш. Духхьал цехе чу вIаштIехьдаккха мегаргдолаш дар из. Духхьал цхьа классни доскеи хьехархойи мара эшацар цу гIулакха.

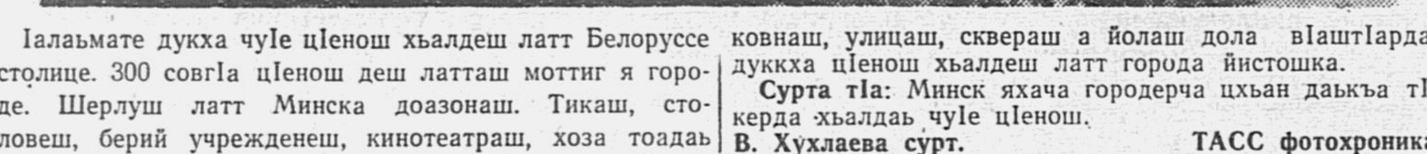
Геттара кIезига еш кхалнаха юкъе тайп-тайпарча темаех йола лекцеши беседаши. Къаьстта кIезига еш лекцеши докладаши гIалгIай меттала. Укхаза лекцеш еша декхарийла бар районерча партийни, советски, комсомольски организацешкара болхлой. Цхьаккха лор хиннавац медицински темах лекци еша цехе вена. Иштта цхьанна юридически болхлочо а йийшаяц кхалнаьха бокъонех йолча темаех лекцеш. Ховш да, юридически темаех йола лекцеши беседаши ешаро кхалнаха боккха пайда лургхилар, хIана аьлча дуккхача вайнаьха кхалнаха ховш дац кхалнаьха вахара хьакъехьара советски Iаьдала законаш.

ВIалла магийта йиш йоацаш да цхьаькха хIама. 55 къоначa кхалсагах цаI мара яц ВЛКСМ член йолаш. Цехерча политграмота кружока кулгал деш йолча ВЛКСМ райкома секретара нов. Хакиевас а е райкомо а цу хьакъехьа даь хIама дац. Цу масало дика хьагойт ВЛКСМ райкомо районерча кхыча кагийча мехкарашта юкъе политико-хьехама болх мишта бу.

ХIана дац цехе дика вIаштIехьдаьккха Сийлен доска, дика яздаь пенгазета, дикагIа бараш бувцаш йола къахьегама листокаш, кхыдола балхаш?

Цу хаттарашта доагIа жопаш делча бакъахьа да районерча партийни, советски, комсомольски организацей кулгалхоша.

Хь. ГАЛАЕВ.

Iалаьмате дукха чуIе цIенош хьалдеш латт Белоруссе столице. 300 совгIа цIенош деш латташ моттиг я городе. Шерлуш латт Минска доазонаш. Тикаш, столовеш, берий учрежденеш, кинотеатраш, хоза тоадаь ковнаш, улицаш, скверaш а йолаш дола вIаштIардаь дуккха цIенош хьалдеш латт города йистошка.

Сурта тIа: Минск яхача городерча цхьан даькъа тIа керда хьалдаь чуIе цIенош.

В. Хухлаева сурт. **ТАСС фотохроника.**

БОЛАТ ЛОАЛАДЕРИЙ ОПЫТ—МАССА А ЦЕХА

Къахьегама процессашта механизации автоматизации яра даькъе дукха балхаш даьд укх тIеххьарча шерашка «Красный молот» завода дукхагIа йолча цехашка. Технически прогресс бахьанце тIагIертта къовсам лоаттабу машиностроителаша, цунца цар аьттув боал шоай производственни планаш толамца кхоачашъе а мехкдаьтта доаккхачеи химически промышленностана дика оборудовани арахеца а.

Болхлой къахьегам аттача баккхара, къахьегама овсарле лакхъяра къаьстта дукха балхаш даьд укх тIеххьарча хана болат лоаладеча цеха коллективо. Производственни моттигаш а болхлой а тIакхийтта моттиг йоаццашехьа а, 9 процент алсамдаьннад ах шера цеха коллективо лоаладу болат.

ДIадодаш лоадама хIама а доацаш, дуккха пайда а боалаш дола массехк организационни гIулакх чакхдаьккхад болат лоаладеча цеха коллективо. Масала, ерригача пайданерча ханах 75—80 процент ха дIайодар хьалха мартеновски пишка ремонт ярга. Цу ханах зехьа мел ха йов а хьежа, из гIулакх тоаде лаьрхIар новатораша. Ремонт еча юкъагIа из болх берг-болаш къаьстта бригадаш вIашагIъеххар, хIаране къаьст-къаьстача пишка блокашта ремонт ергйолаш. Мел эшар хьалхxе кийч а даь, хьалхагIа цхьан сменах мара ца баьча метте, кхаь сменах болх белга вIаштIехьа а даьккха, цхьан кIирагIа болх бе йиш йолаш кийчъелар пишк.

Кхы цхьаькха масал а да — сквозной бригадаш вIашагIйоххар. Массане а болх цхьатарра дика леларца хIара болхло хьаштдолаш хургволаш, массанена а телаш дола алапеш хьаяьча продукцега хьежжа тергдолаш хилар да из.

Цехе чакхдаьхача гIулакхаша торо хилийтай боаррамагIа болх лелийта. Бетта программах 35—40 процент продукци, дукхагIча хьале, хьалхарча итт дийнахьа лу, тIеххьарча итт денна юхебус 20—25 процент.

Шу долалушшехьа а болат лоаладеча цехе белгалдаьккха да организационно - технически гIулакхех хьалхагIа малагIаш чакхдаха деза, тIехьагIа малагIаш даха деза. Де деза балхаш а уж кхоачашде деза ханаш а белгалъеш оттаяь график я. Из кхоачашъяра бехктокхаме йолаш специалистий хьаьдда группа я.

К. ТИМОФЕЕВ.

Механизаци яьчул тIехьагIа

Тайп-тайпара консерваш, томаташ, компот, варени, иштта кхыйола продукци кийчъю Асиновски консервни заводе. Укх шера валови продукци арахецара план 1-ча ноябре кхоачашъе лаьрхIад завода коллективо. ХIаьта ворхI бетта план кхоачашъяьй ханал итт ди хьалха. Цул совгIа, дикка лакхъеннай къахьегама овсарле а: соахкарчул 7 процент, укх шера планахчул — 12 процент.

Мишта вIаштIехьдоал завода коллектива иштта къахьегама толамаш даха? Ерригача заводе механизаци яьй халача балхашта. Цу гIулакха чIоаггIа къахьийгад завода дикагIболча рационализаторашеи изобретателашеи. Масала, болхлоша еннача тIеххех даллийса дулх хьа а доахаш цунах паштет кийчъяра йолча предложене 4800 сом пайда белар укх шера. Къахьегама овсарле дикка лакхъяьй вокх предложене а: хохаш цIенбара йола лини вIаштIехьъяккхаро.

Дукха ха йоаццаш банкашта этикеткаш дIатIалетаергйола поточни лини болх бе дIайолаялийтай заводе. Цу гIулакхо торо хилийтар хьалха из болх беш хинна 30 саг кхыча балха дIахьожаве.

Рационализаторскии изобретательскии предложенеш дукха тийннай слесара-регулировщика Кухнос, слесара Орипекина, завода керттерча механика Кашловске, иштта кхыбараша. Арахецаш йола продукци дукхагIа, дикагIа хилийтара шоайла чIоаггIа яхь лелаю заводерча цехий коллективаша.

...Цахаддаш заводе хьакхухь хIанз колхозашкареи совхозашкареи баьца даараши сомаши.

Ала дезаш да завода керттера бедал тела езача Ассиновски совхозо шийн декхараш дика кхоачащделга.

Советски Союза моллагIча миIинге кхаьчача цига бIаргагс йиш я Ассиновски консервни заводо арахийца продукци. Из дIакхухьийт Москве, Иркутске, Ленинграде, Красноярске, гаьнна къилбаседа районашка, иштта кхычахьа.

М. АХРИЕВ.

Кердача заводе, къона болхлой болча

РЕПОРТАЖ

Наьсарен-Вокзалерча электрифицированни инструментий завода хьалхара очередь болх бе йолаеннай. Завода чурча гIулакхашта эшаш йола машинийи приборийи деталаш хьае йолаеннача ремонтно-инструментальни цехе да тхо. Истола хьатIахайна вагIа цхьа зIамига саг, цунна юххе бе доаллача чертежа тIа а вийрза вагIа цхьаькха зIамига саг.

— Мамогга дикагIа ер тайпа деталаш хьае еза Iа, Iалихан,— йоах хьалхарчо. — ХIанз завода эшаш я уж. Къаьстта дукхагIа терко е еза ер моттиг нийса хилийтара, — йоах цо чертежа тIара цхьан гомилга пIелг тIа а хьувкхаш.

— Шек ма вала хьо, Ахьмад, деталь е еззача тайпара ергья. Мелла чоалхане яле а уж тайпа хIамаш хьае со дика Iомаваьв Выборге, — жоп делар Iалихана.

Мастергара шийна задани а ийца слесарь-инструментальщик Шадыжев Iалихан араваьлча, цига кхы а массехк къона специалисташ баьхкар задани яхьа. Дукха ха яц уж нах цхьаккха говзал йоацаш хинна. ХIанз Выборге, Ростове, Москве, Ярославле эрсий а кхыча а къамех болча говзаша Iома а баь, шоай опыт йовза а йовзийта, къона специалисташ а хинна цIабаьхкаб уж.

ДукхагIбараш гIалгIай а болаш, 40 гаргга саг ва цу цехе болх беш. Цхьа дезал санна барт тайна я из коллектив. Массане чIоагIа сий деш ва цеха начальник Пугачев Виктор.

Цех болх бе йолаенна дукха ха еце а, балха заданеш тIеххоачаш а еш бола дика болхлой хIанзалехьа а дуккха белгалбаьннаб цига. Царех ба токарь Шадыжев Борис, фрезеровщик Газдиев Зелимхан, слесарь Шевченко Федор, иштта кхыбараш а. Металлообработка говзаш а ба цехе. Масала, техникумера дийша а ваьнна, хIанз Ленинградски политехнически институте заочно дешаш вагIа цеха мастер Чапанов Ахьмад.

Берригаш а кагийнах ба цехе болх бераш. Тайп - тайпарча чоалханерча станокашца балхаш деш ба уж. Цеха юккъе латт строгальни станок. Цунна юххе ва строгальщик Лолахоев Хьусен. Аьшк хьокхаш тIера хьадоаха шолхаш диткъагIа даха яьлар машин, тIаккха цига де дезар ду Лолахоева, машин юха а эшшача боарамах болх бе йолалу.

...Ремонтно-инструментальни цеха юххе я механически цех а. Кхы а кIезигагIа ха я из цех болх бе йолаенна. Мальсагов Руслан начальник а волаш йолча цу цехерабараш берригаш а гIалгIай ба. Завода шийна эша хIамаш мара, хIанз а товарни продукци арахецац цехо. ХIаьта цига а дукха ба белгалбаьнна дика болхлой. Шоай балха планаш массаза а тIеххоачашъярал совнагIа, массане хьокхам эца мегаргболаш дика къахьег токараша Костоев Iамирхана, Дарсигов Зелимхана, иштта кхыбараша.

ХIанз завода шин цехеи конторeи болх беш 103 саг ва, царех 88 гIалгIа ва. ЧIоагIа дика гIулакх да производстве болх бе гIалгIай кхалнах а ухаш хилар. Масала, сборочни цехе обмотчикалла балхаш деш хургба Арсаева Iайшет, Баркинхоева Либихан, Дударова Напсат. Цеха болх дIаболабаллалца яхаш, хIанз заводе моллагIа дола балхаш деш ба уж.

...ХIанз дIайолаеннар балха юхьиг мара яц, цхьабакъда электрифицированни инструментий завода кхоане боккха лоархIам болаш я. Ши эзар совгIа саг хургва цига болх беш. Цо чулоацаргба Наьсарен районера дукха болхлой, гIалгIашха болча нахах хьахургья къона болхлой класс. Районе промышленни центр хинна ца Iеш, Нохч-ГIалгIай республика экономике а боккхача лоархIаме хургья Наьсарен-Вокзале.

Укх сахьате цига чуийнна хьалдеш латт наха чуIе цIенош. ХIанзалехьа а хьалдаь даьннад 48 квартира йола цIенош. Хьалдеш латт диазза вIаштIара даь 48 квартира хургйола цхьаькха цIенош. Кхы а да хьалдергдолаш дуккхаза вIаштIара даь цIенош. Завода болхлоех 75 процент квартиращца Iалашбергба. Дукха ца говш завода гонахьа хьахургья поликлиника, 50 унахо чуэца йиш йолаш больница, болхлой клуб, кинотеатр, школаш, столови, бани иштта кхыдола кхоачамаш а долаш йола болхлой поселок.

БIаргашта гуш сихха хувцалуш латт Наьсарен-Вокзале.

У. РАМЗАНОВ.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) мастер-контролер Заворотний Евгенийи токарь комсомолец Аушев Беслани.

С. Шерипова сурт.

ВАЙ ДОККХАЛ ДУ ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ДОТТАГIАЛАХ

Вай мехка дика кхоачаш хиннад социальни революце эггара чоалханегIарча дешаех цаI — къамий дош. Коммунистически парте къамий политика чакхъяхарах башха-дика хIама хиннад: хьалхагIа къаьста а хийра а дахаш хиннача вай мехкарча халкъашта юкъе хIанз вежарий доттагIал а новкъостал а да. Къамаш гаргадоаладе а дIахо йодача хана уж вIашагIтоха а гIерт большевикий парти яьхад В. И. Ленина, цхьабакъда, низагIа де лерхIац цо из хIама, дерригача къамий къахьегамхой шоай лоIамерча, вошал тIехь болча бартаца де лерхI.

ВIаши вежарий барт болаш, вIаши новкъостал а деш, къаьстта сийлахь-доккхача эрсий халкъа новкъосталца Iалаьмате доккхий толамаш даьхад паччахьа Россе йистошка даьхача халкъаша шоай экономика, культура, Iилма дегIадоаладара, цар шоай мехка хьаяьй эггара толашагIа йола промышленность, хьалкхеяьй болхлой классеи интеллигенцеи кадраш.

Халкъашта юкъе доттагIал хиларах боалл вай низ, из бахьан долаш доах вай деррига толамаш. Из хоттаденнад Советски Iаьдал даьннача хьалхарча шерашка доазол дехьарча интервенташтеи чурча контрреволюценеи духьала а Сийлахь-боккха Даьхен тIом лаьттача шерашка немецко-фашистски захватчикашта духьала а советски халкъо лоаттабаьча къовсаме. СССР халкъашта юкъера дохаргдоаца доттагIал чIоагIденнад тIом сецачул тIехьагIа халкъа боахам юхаметтаоттабеча хана, Казахстана эри даьда лаьтташ карадерзадеча шерашка.

Халкъий доттагIал мишта хила деза хьахьокхаш дола сурт Кавказе оттаргхиларах ше тешилга дийцар Сийлахь-воккхача Ленина. Цо яздаьд: «Кавказера советски республикаш даькъала а ювцаш, аз дIаях царна юкъерча барт- цхьоагIоно буржуази йолча хана бIарга ца яйна а буржуазни строй йолча хана хила йиш йоаца а къамий машара образец хьаергхиларах се тешар». Ленина уж творчески дешаш дизза кхоачашхиннад. Ленински къамий политиках баьнна пайда дика гуш ба союзни, автономни республикашка, цу даькъе вай Нохч-ГIалгIайченга а хьежача.

40 совгIа къам дах вай республике. ЦаI—массанена тIехьа, массава а — цхьаннена тIехьа, саг сага — доттагIа, новкъост, воша ва яхача принципах бахаш а къахьегаш а ба уж. Дерригача халкъаша шоай са ца кходеш, барт тайна къахьегар бахьан долаш чIоаггIа механизаци яь юрта боахами дуккха культурно-сердалон учрежденеши а йолаш, лаккха дегIаена индустриальни республика хиннай цунах хIанз. ХIанз дуккхача къамех латтача советски халкъаца цхьана КПСС XXII съезда исторически решенеш толаме кхоачашъеш, коммунизм хьалъеча юкъе шоашкара доаггIаш дола дакъа лоацаш ба Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. Республике мел даха къамаш —эрсий, нохчий, гIалгIай, украинцаш, гуржий, эрмалой, хIирий, аварцаш цхьан бартаца къовсам лоаттабеш ба коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи яккхар духьа. Промышленни предприятешка хьалха латтарашта, цIи хезача хьажкIаш лелаераштеи хьайбаш леладераштеи юкъе го йиш я хьаштдолчча къаман нах. Массанахьа бовзаш а сий деш а ба: установка начальник Социалистически Къахьегама Турпал нов. Летковская, «Ермоловский» совхоза оалхазараш леладу нов. Олюнина, «Шалинский» совхоза звеньевая нов. Музыкаева, «Октябра 40 шу» яхача совхоза звеньевая нов. Кусиева, «Красноармейский» совхоза доярка нов. Арсемикова, «Назрановский» совхоза доярка нов. Барахоева, Шелковской районера племенной жа леладеча совхоза жа Iу нов. Эсмухамбетов, дуккха кхыбараш а. Фашистски захватчикех Даьхе мукъаяккхар духьа шоай са дIаденна а Советски Союза Турпала цIи яьккха а ба вай мехкахой Нурадилов Ханпаша, Заболотный Иван, Алексеев Николай, Байбулатов Ирбайхан, кхыбараш

Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша СССР паччахьалкхен лакхехьарча органе хержаб цIена а хьинаре а къахьегарца шоай сий даьккха, дикагIа бола къонгаши мехкарийи. СССР Конституце, буржуазни конституце санна хабарах а доацаш, тешшаме халкъашта цхьатарра бокъонаш луш хилар хьахьокх вай республикера хержа бахийтача викалех дукхагIа бараш нохчийи гIалгIайи къамех бола нах хиларо. Уж ба коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме хьалхарча мугIаре баьнна, творчески уйла йола нах: хьехархо Р. М. Ахматова, хьажкIаш кхею З. Кусиева, тракторни бригада бригадир А. Д. Кагерманов, «Малгобекнефть» яхача мехкдаьтта промыслови управлене бурильщик Х. А. Хамурзиев, колхозхо Ильясова Джансари.

Сено дегIакхувл тайп-тайпара мотт лувча кагийча а доккхийча а къамашта юкъера доттагIал? Из дегIакхувл цар бокъонаш цхьатарра хиларо, царна дагалаттараш а хьашташ а цаIаш хиларо. Советски наха дагалаттар — коммунистически общество хьалъяр, промышленни товараши юртбоахама продукташи мехка шортта Iалашъяр.

Цхьадарел тIех бокъонаш йолаш шоллагIдараш долаши тоIадаь доахкаши къамаш дац Советски Союзе, уж дерригаш а цхьатарра бокъонаш йолаши тIагIолла дошоча алапашца дерригача халкъий Машар, Къахьегам, ПаргIато, Нийсхо, Вошал, Ираз аьнна даь йоазув дола байракх а йолаш йола коммунизм хьалъярца цхьатарра хьаштдолаши да.

МоллагIча гIулакха тIехь вIаши новкъостал де кийча ба советски нах. Из а ховргда вай воай республикага хьежача. Советски Союза Коммунистически парте юхаметтаоттаяьй нохчийи гIалгIайи автономи. Из бахьан долаш республикана эшар, хIанз а эш дика говзал йола педагогаш, лораш, агрономаш, зоотехникаш, кхыбола специалисташ. Сихха вайна эшаш дола новкъостал де аьнна оарцагIъяьлар лоалаха яда вошал дола автономни республикаш, краяш, Москва, Ленинград, Казань, Воронеж, кхыйола городаш. Вай республикана къона хьехархой бахкийтар Черсий-Балкхарой, Къилбаседа-ХIирий республикаша, Ставропола, Краснодара, Белгорода, Ростова, Калинина, кхыча городаша. Белгалдоалаш хIама да Шаьлеи Наьсарени районашкарча школашка хьехаш болча цу областашкара, краяшкара, республикашкара баьхкача къоначa хьехархоша цу школашка дилла Iе а, нохчийи гIалгIайи берашта хьеха а, царех коммунистически заман нах хургболаш уж кхебе а шоай безам хиларах лаьца кепа йоазонга письмош дахкийтар.

Дуккха лораши кхыбола медицински болхлойи баьхкаб республике Орджоникидзера, Москвера, Ленинградера, Алма-Атара, Карагандера, Фрунзера, Ригера, кхыча городашкара. Дуккхача республикашеи областашеи новкъостал ду вайна вай республикера баьхкача нахах кадраш кийчъяра. ХIанз кхыча республикашкеи областашкеи лорий дешар дешаш 500 гаргга нохчои гIалгIаи ва.

Вай доккхал ду советски халкъий доттагIалах. ХIаьта цунца цхьана бIарга са санна лораде ш леладе а, дегIакхувла а, чIоагIде а деза вай из. Къахетам боаццаш къовсам лоаттабе беза шовинизманеи моттигерча национализманеи духьала. Владимир Ильич Ленина яьхад, эрсаша шоаш лоаттабе беза шовинизмана духьала къовсам, хIаьта моттигерча национализмана духьала — моттигерча къамах болча наха. Халкъий доттагIал—вайна карагIдаьнна Iалаьмате доккха хIама да. Дерригача халкъий декхар — мамогга из чIоагIделга да. Цо никъ лу дерригача Советски халкъаша керда, кхы а доккхагIа толамаш дахара.

Советски наьха даькъа доккха ираз кхаьчад — наьха дуккхача тIехьенашта дагалаьттар эггара хьалха кхоачашделга — классащ йоаца коммунистически общество хьалъелга. Коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме кхы а дукхагIа чIоагIлу СССР социалистически къамаша вIаши деш дола новкъостали царна юкъера дохаргдоаца доттагIали.

Ш. ДАЦАЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР истореи, меттеи, литератураи, экономикаи Iилма-тохкама института Iилман болхло.

IИЛМАЦА БУВЗАМ БОЛАШ

Алхан-Чурта аргIе... Гаьнаш, буц, дIа мел йийна хIама, кхыметтел лаьттан тIера тIоанаш доагадеш, селла бIайха хьежа малх, дом. Ишта яр Алхан-Чурта аргIе революци хилалехьа.

30-ча шерашкахье а вай парте лоIамах бIаь километр дIаьха Алхан-Чуртски хи хьарсам диллар цига. Фаьлгашца дувца хIама санна дийнйир йокъаенна илла аре. Хьахилар бешамаш, форд санна шершаш хьаэттар ялаташ. Массехк шу да города гонахьарча колхозийи совхозийи бешамаша Грознерча бахархоштеи республика консервни промышленностанеи лоаттадаь ца Iеш, лоалахой вошал долча республикай консервни заводашта а эзараш тоннаш сомаши баьца дааpаши лоаттаду.

15 шу даьннад цу яьсса иллача ара Грозненски Iилма-тохкама догIан хьисапе хий детта ВНИИГИМа станци йилла. ДогIан хьисапе хий детта машинаш а, насоси двигатели а йоацаш, догIан хьисапе хий детташ йола трубопровод а я цу станце. ХIанз Грозненски мелиоративни опытни станци оал цунах.

Станце директора технически Iилмай кандидата нов. Кириенкоси из керте а латташ йолча Iилман болхлой коллективои, института тематика кхоачаш а еш, хиш дехкача хьалех юртбоахама культураш мишта хьувкъ тохкаш дукха балхаш ду шоай боахама кхашка. ХIара гектара тIара 500-600 центнер а йоаккхаш, цу боахамо кабуц дика хьувкъаю итт шу да. Массаза а кхачачул цхьа бутт хьалхагIа кабуц кхачаргйола гIулакх мишта вIаштIехьдоаккхаргда? Цу тIа а парникашка дIаювш а ца кхееш, шозза дарегIа хургйолча тайпара, духхьала лаьтта дIа а ювш.

1961-ча шера «Дербентская» яхача сортах йола кабуц сентябрь бетта духхьала лаьтта дIа а йийна, дика рассада кхейир опытникаша. 15 градусага дIакхоачаш шелал хиннайоллашехьа а ноябреи декабреи гIора ца еш йисар из рассада. БIаьсти рассада сихха дегIаера, хIаьта 10-ча мае кабуц чуэца йолаелар. Июнь бутт хьахуллаш хIара гектара тIара 16 тонн а йоалаш кабуц чуийца яьлар. Парникашка рассада а кхееш дIайийнача хана додаш хинначул шозза кIезигагIа дар кабуцага шийга дIадахар.

Из кабуц хиннача лаьтта дIайийна шекара свекла я хIанз. ХIара гектара тIара 600 центнерал кIезигагIа йоацаш свекла яргхилар гуча да. Мукх чуийца мукъадаьннача лаьтта дика хьалтIа а яьнна, хьу санна хьажкIаш латт. ШозлагIа дIайийнача хьажкIий хIара гектара тIара 60—70 центнер фуалъяьхача хьажкIий яргхиларах дог тийша хила мегаргда.

Цхьан кхай тIара шера ши хьувкъам чубахьилга хIанз керда дац. Шера кхо хьувкъам баккхара тIехьа къовсам лоаттабеш ба хIанз опытникаш. Хиш дехкача лаьтташ тIара вайцига шера кхо хьувкъам баккха йиш хиларах тешаву февраль бетта горох дIа а ювш баьккхача земо.

ДогIан хьисапе хий детта дика машинаш, йоккха говзал йола Iилман болхлой станце хилар бахьан долаш цунга торо хиннай даиман болх беш хургйола. Российски Федерацера мелиораторaш цхьацца шера юха кийчбергбола курсаш хьаелла. Къилбаседа Кавказера а Российски Федераце кхыча областашкареи краяшкареи а курсанташ 1-ча августе денз тIааха болалургба станце Iилман балхаш ду моттигаш йолча Иваново-городоке.

Н. ЛЕПОРИНСКИЙ,
Къулба-Малхбоален экспедице воккхагIа вола агроном.

Хиш дехкаро ялат хьувкъаду

Гудермесски районерча колхозашеи совхозашеи дахача шера хиш дехкача хинна кхоачамбоацараш дIа а даьха укх шера из болх дикагIа лелабу.

Цу районера къахьегамхой июль бетта 30-ча дийнахьа 7.646 гектара тIа хий дилла баьннаб.

Дика вIаштIехьбаьккхаб кхашка хий диллара болх «Гудермесский» совхозе. Укх тIехьарча 15 дийнахьа хьажкIаши шекара свеклаи дIайийнача 643 гектара тIа хий диллад цига. ХIара дийнахьа хий дуллача къахьегаш ва 60 болхло.

ХIанзалехьа цу совхозе 440 гектара тIа доакъарийна лаьрхIа хьажкIаш дIайийнай, царех 100 гектара тIа хий дилла а баьннаб совхоза къахьегамхой.

«Джалка»яхача совхозо баьца дааpашта хий диллара болх дика лелабу, 237 гектара тIа дIадийнача баьца дааpашта пхезза хий диллад. Дика къахьегарга хьежжа хьувкъаргда совхоза баьца дааpаши ялати.

Хайра терко ца еш лелабу «Дружба» яхача совхозе хиш дехкара болх. Укх тIеххьарча 15 дийнахьа 45 гектара тIа мара хий дилладац цига. Хий дилла дезаш 674 гектар йолча, хIанз а 384 гектара тIа мара дилладац. Кулгалхоша махулла из болх чехкагIа чакхбаккха беза. Из цар ца дойя 327 гектара тIа доакъара дIайийна хьажкIаш йовра кхерам болаш я.

Цу даькъе лоархIаме да Гудермесски хий дехкача управлене дикагIа хий дехкалга дIахьокхар духьа цхьан кхай тIа хьажкIаш кхеелга. Цу кхай тIа кхозза хий диллад, цудухьа цига ялат дика а хиннад. Иштта хий дехкаш лоархIаме къахьегарца хIара гектара тIа 60—80 центнер хьажкIаш кхее лерхI цар.

В. ЗАВРАЖНЫЙ,
хин боахама управлене воккхагIа вола агроном.

хохохохохохохохохохохохохохохох

Шера ши хьувкъам

ТАШКЕНТСКИ ОБЛАСТЬ. Гектара тIара 35 центнер фуалъяьккха горохи 70 центнер йокъаенна гороха буци—хий ца дехкача лаьтташкара цу тайпара урожай яьккхай Верхнечирчикски района «Политотдел» яхача колхозерча СССР Лакхехьарча Совета депутата Ли Любай бригадо.

Горох чуийцачул тIехьагIа мукъадаьннача кхай тIа дIаювш латт «ВИР-42» яхача сихагIа кхачача сортах йола хьажкIаш. Гурале цу кхай тIара шоллагIа урожай яккха лерхIаш я бригада — хIара гектара тIара 50 центнер хьажкIаши 60 центнер декъа гIади.

Сурта тIа: горох дика фуалъяьккхайий хьожаш йоалл Ли Люба.

К. РАЗЫКОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

МОСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. 6 миллион фуъ лургда 1962 шера Ногински оалхазарий фабрико. Соахка денначул 1 миллион совгIа да уж.

СУРТА ТIА: Ногински оалхазарий фабрика помещене чухь.

В. КУНОВА сурт. **ТАСС фотохроника.**

Баьца дааpаши сомаши хилийта къахьегамхошта

Грозне бахача наха хала да тикашка баьца дааpаши сомаши эца. Горплодоовощторга тикаш яьсса я. Спекулянташ гIадбахаб. ХIара баьца дааpий килограммах шозза-кхозза дукхагIа мах боах спекулянташа. Царна хов уж тикашка кIезига йолга, хов царна уж къахьегамхоша мах ца къовсаш дIаийерг йолга.

Горплодоовощторг оарцагIа хIана ялац, йоах городашкарча болхлой поселкашкарча наха. Из ма йий хадданза городе баьца дааpаш хилийта дезар. Цигарча кулгалхоша йоах, районашкара кIезига хьаккхухь баьца дааpаш, шоашца договораш яь йоллашехьа а.

Вай республике эггара дикагIа баьца дааpаш хьувкъадаьчарех лоархIаш я Сунженски район. Цудухьа бIаьсти хьатIаотталехь сунженцаша городерча болхлошта тоъала помидораш, нарсаш, кабуц, тайп-тайпара сомаш лургба оаха укх шера аьнна денна дош кхоачаш мишта ду хьажа дахар тхо цу районе.

...Райцентра гаьна йоаццаш массайолча колхозашта юхе хургйолча тайпара Iойиллай плодоовощторга ший заготпункт. Укх шера юххьанца хьайийлай из. ХьалхагIа городера машин ярга хьежаш хулар баьца дааpаш леладераш. ДIаяхьа ца а кхувш талхар продукци. ХIанз аттагIа да. Шоаш дийнахь хьагулъяь нарсаш, помидораш, сомаш сихха пункте дIаоза мара безац.

Шортта баьца дааpаш Iоадена хургда цу пункте, аьнна хетар тхона цига дIатIадолхаш. Бакъда, тхона бIаргадейна сурт кхыча бесса дар.

Цхьа ткъаьх яьшка помидораш латт коа. Ялхазза, ворхIазза вIашта етта яьсса яьшкаш латт. Городера баьца дааpаш дIахьо аьнна хьалбаьхка шофераш коа гIолла дIа-юха ухаш лел. машинаш хьалъйиза хIама йоацаш.

— ДукхагIа йолча колхозаша шоай дош кхоачашдац. КIорда даьд тхона царца дувца,—йоах заготпункта заведующе нов. Куркиева.

— ХIанад из иштта. Во хьийкъар укх шера баьца дааpаш?

— Из хаттар дир оаха продукци хьателарашка.

...Къоаламаши блокноташи бе а доахкаш зIамигача контора цIагIа гIаьленаш а увзаш Iохайша вагIа пхе-ялх саг. ХIаман сагота боацаш сабаре ба уж.

— Шо дий укхаза болх беш? — хет оаха.

— Тхо колхозашкара да. Плодоовощторга тхоашкара дIаэца баьца дааpаш дагарде, тхоашта зе хургдоацача оагIора гIулакх вIаштIехьдаккха дахкийтад тхо, — йоах цар массане а цхьатарра.

Уж тIахьажа баьхка уполномоченеш ба. Дийнахь сарралца заготпункта коа багIа беза цар шоай колхозера баьца дааpаш дахьаш хьаена машин, подвода дIаязъеш. Вешта аьлча, учетчикаш ба-кх. ХIаьта а уполномоченеш-м оал царех.

27 июле Iуйрийна денз дийнахь делкъийна сахьат даллалца цу района бархI колхозера цхьа килограмм баьца дааpаш дахьаш ена машин, ворда бIаргайовнзар тхона. Уполномоченеш Iохайша баьгIар.

— Ераш укхаза Iохайша багIе а дIаязде хIама-м дац, — йоах болхлоша.

—Тхоашка аьннар дича даьнна дециий тхо,—йоах «Путь к коммунизму» яхача колхозерча уполномочена н. Пархомина.

Укх шера санна дика хьийкъадац баьца дааpаш. Бакъда, цхьайолча колхозий кулгалхой раьза бац шоаш кулгаш яздаь договор кхоачашде. Кхыча моттигашка дохк баьца дааpаш.

26 июле кхы помидораш хьаяхьаргйоацилга а хайна шоай машинаца «XX-гIа партсъезд» яхача колхозе вахар заготпункта заведующи. ШоллагIча бригаде дукха помидораш латтар гулъяь.

— Городе Iояхьийта помидораш езар тхона, — аьлар Куркиева цигарча бригадирага нов. Бобровскега.

— Ераш Ассиновски заводе дIаяхьа аьнна кийчъяь я, — вIалла хьа а хьежанзар бригадир. Машин цхьан сахьата лаьтта а лаьтта юха яхар.

— Горплодоовощторгаца договор еций шун? — Хет оаха Бобровскега.

IажагIа деннача каьхаташта юкъера лист хьаяьккхар бригадира. Из я договор. Цу тIа кулг яздаьд цу колхоза председатела нов. Михайлова. Бригадира кулг а да цу тIа.

— Мел помидораш чуийцай оаш укх шера?

— 337 центнер.

— Царех масса центнер дIаеннай оаш плодоовощторга?

— Цхьаккха (?!).

Сунженски района опытно-мелеоративни хьокхама боахамо горплодоовощторгаца договор яьяр, цунга 20 тонн нарсаш йохкаргья, аьнна. Бакъда, хIанз а цхьа килограмм дIаеннаяц.

Иштта кхоачашду сунженцаш шоай дош. Из хов Сунженски территориально - производственни управленерча кулгалхошта, парте райкома, райисполкома. Бакъда, сихагIа плодоовощторгацара договораш кхоачашъяра цар деш гIо дац.

Ерригача районага диллача дIадала дезачарех ахаш баьца дааpаш дIаденнадац города. Цудухьа лел городашка баха нах спекулянташта беза мах а телаш баьца дааpаш ийдеш, цудухьа яьсса я городера сомийи баьца дааpийи тикаш.

М. ЗАНГИЕВ,
тха корр.

КОМПЛЕКСАХ ДЕ ДЕРРИГА БАЛХАШ

Ка бола культураш, горох, чина, вика чуийца 5600 гектар совгIа лаьтта мукъа а даьккха хIанз из оахаш боахк МагIалбика зонерча «Ингушский» совхоза механизатораш. 312 гектара тIа шозлагIа хьажкIаш йийнай, 2322 гектар гурахь кIа дIаде аьхай, 800 гектар совгIа лаьтта да цар хIанз ча тIера дIа а даьккха цIендаь.

Цу цифраша хьахьокх«Ингушский» совхоза къахьегамхоша ка бола ялат. чуийцачул тIехьагIа мукъадаьнна лаьтташ цIендеш, шозлагIа хьажкIаш дIаювш, гурахь ялаташ дIаде лаьтташ кийчдеш дикка балхаш даь хилар.

Цхьабакъда, уж балхаш ледара лел цу совхозе. Дукха лаьтташ да хIанз ча дIадаьккха цIен ца деш, кIезига аьхад лаьтта а. Нийсса ах лаьтта да 3-ча отделене ча тIера дIа ца доаккхаш, 600 совгIа гектар мара яц 30 июль тIакхоачаш гурахь ялат дIаде аьхараш. Аьха даьнна лаьтта а макхаща тоадаьдац. КIезига нах бар 30 июле цу отделене кхашка ча гулдеш а, лаьтта оахаш а, кхы балхаш деш а.

Ледара лел уж балхаш цхьоалагIча отделене бригадашка а. 1590 гектар лаьтта да цу отделене ка бола ялаташи кхы культураши чуийца мукъадаьнна, хIаьта аьхар деррига а 670 гектар мара дац.

Лаьтта кIезига ахар бахьан да тракторех лерттIа пайда ца эцилга.

Тха гусенични трактораша, шин сменах болх бу,— йоах отделене болхлоша, цхьабакъда дийнахьи буси цар оахача лаьттага хьежача цунах теша хала да. Масала, 22 июле 6 трактор хиннай лаьтта оахаш, ерригa 35 гектар аьхад цар, 25 июле йиъ тракторо 35 гектар аха езача 20 гектар аьхай, иштта кIезига да 28 июле аьха лаьтта а. Цу цифраша хьахьокх цу отделене техниках бокъонца пайда ца эцаш хилар, цудухьа кIезига да цар аьха лаьтта а.

Ахка чакхдоалаш латт. Кастта чуэца йолалургья гидуаргаши, хьажкIаши. ХьажкIащи гидуаргаши чуэцаше а зябь аха, ка бола ялаташ дIаде дезаргда. Цудухьа махулла сихде деза балхаш. Дийнахь а бус а болх байта беза ерригача гусенични тракторашка. Цхьаккха трактор хила йиш яц болх ца беши ший норма кхоачаш ца еши.

М. КЕРИМОВ.

700 ГЕКТАР ЛАЬТТА АЬХАД

Лаьтта оахаш ба Шелковской района «Октябра 12 шу» яхача колхоза механизатораш. Уж балхаш деш 20 трактор я. Колхоза кулгалхоша лаьтта оахача трактораша шин сменах болх бергболаш вIаштIехьдаьккхад. Цудухьа денни буси 150—180 гектар лаьтта оах.

Колхозни механизатораша хIанзале ворхI бIаь гектар совгIа лаьтта аьхад. Дика болх бу трактористаша А. Риндина, И. Макеева, М. Анкова. Цар хIаране 120—130 процент кхоачашъю балха нормаш.

Укх шера колхозе аха лерхI цхьа эзари бIаь гектар лаьтта, хIаьта бархI бIаь гектара тIа дIаювргья доакъарийна лаьрхIа хьажкIаш.

А. МАМАЕВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧОХ ХИННАР

№ 51 йолча «Сердало» газета тIа кепа техача «Ялат чуэца ха тилийта йиш яц» яхача корреспонденце хьакъехьа хоам бу Сунженски территориальни производственни совхозно-колхозни управлене начальника нов. И. Синяткина:

«Ялат чуэца ха тилийта йиш яц» яхача корреспонденце тIа белгалдаьха «Ингушский» совхозера кхоачамбоацараш долаш хинналга бакъда. Корреспонденце тIа дийца кхоачамбоацараш дIадаха совхозе баха хилар управлене кадрай отдела заведующи нов. Кравченкои инспекце начальник нов. Чеснокован .Цул совгIа 27 июле КПСС МагIалбика горкома выездной бюро а хилар совхозе.

Механизаторaши болхлойи ялат чуэцача хана эсала Iалашбарах директора боахама даькъа вола заместители ялат чуацара деррига балхаш во вIаштIехьдахарах 1-ча отделене управляющи Горданови балхара дIабаьхаб, хIаьта совхоза директора нов. Умаровна дIахайтад уж кхоачамбоацараш кхы хилийта йиш йоацилга, наха юкъера кхетама болх эсала латташ хилар бахьан долаш совхоза парторганизаце секретара нов. Булгучева КПСС горкомо выговор а яьй.

ХIанз совхозе ялат чуэцара, зябь ахара деррига балхаш дика вIаштIехьдаьхад».

Силоса дIайийна хьажкIаш сихбенна хьокхаш боахк Сунженски района XX партсъезда цIерахча колхозе. Июль бетта 24-ча дийнахьа денз силос чуэцаш латт цига. ХIара дийнахь 80 тонн гаргга силоса хьажкIаш хьокх комбайнера Жиров Данилеи тракториста Лавренов Григореи агрегата.

Сурта тIа: силоса хьажкIаш хьокхаш йоалл комбайнера Жиров Данила агрегат.

И. Плиева сурт.

Юртбоахама техникана лерттIа доал

Юртбоахама техникана эшшача тайпара доал ца дарах, цунга бизза болх ца байтарах, цхьаццаболча механизаторий балха говзал кIезига хиларах хила торо йолчул лохагIа я тракторийи комбайнийи балха овсарле. Техниках пайда эцара гIулакх иштарча хьала тIа хилара дола керттера цхьа бахьан да колхозийи совхозийи кулгалхоша а инженерно - технически болхлоша а машинашеи тракторашеи беча балха тIахьожам ледара лоаттабар.

Машинашеи тракторашеи беча балха учет лерттIа лелайойя, сменах а дийнахь-бус а тракторни агрегаташеи комбайнашеи баьча балхаца водар фуд, дикадар худ тохкалга техника болх ца беш сеца латтара бахьанашта дух тIа валга, хIара машина ремонт ярга дIадахар а цо доадаь доагор а мел да хьожаш хилар -- уж лоархIамера гIулакхаш тесса дуташ моттигаш кIезига хилац республикерча совхозашкеи колхозашкеи.

ХIара тракториста- машиниста балха бокъонца учет ца лелаярах нийса хилац тракторашта а кхыча машинашта а гIулакх дика даьча, толашагIа болча механизаторашта премеш нийса хьежаелга, техника дикагIа лелаяра даькъе, цунах бизза пайда эцара даькъе механизатораштa юкъе социалистически яхь вIашагIйоллилга.

Къаьстта во лаьттад «Назрановский» совхозе а иштта кхыча боахамашка а чархаш тIарча тракторех пайда эцилга, хIана аьлча дукхагIа йолча хана цхьан сменах мара болх байтабац царга. Трактораши ши-шегIа лела комбайнаши цхьаккха тIахьожам а боацаш боахамий кулгалхоша дукхача хана йита, цхьаццаболча наха шоай гIулакхашта уж хехкаш моттигаш а хиннай. Масала, духхьала ший гIулакха лелаяьй «ДТ-20» яха трактор, хIаьта из болх бе йиш йоацача хьала тIа а яьккхай Надтеречни района «Гвардейский» совхоза № 2 йолча тракторни бригада бригадира Юсупов Ахьмада (Гостехинспекце из бехке веш шийга дIачуеннача материалах хIанз а хIама даьдац Надтеречни района прокуратура).

Хаьдда болх беш цхьа кадраш а йоацаш, цаIаш дIабувлаш, кердабараш хьайбеш дола беркат ца доала гIулакх чIоагIа даьржад республикерча цхьайолча колхозашкеи совхозашкеи. Юрта боахаме балхаш де тIабаьхкача къонача механизаторашта эшаш дола материальни а бахара а хьалаш Iалашдац. Из бакъде кхоачам ба цхьа масала доаладича. 1958-ча шера 40 механизатор балхара дIаваьлар «Назрановский» совхозе, хIаьта 1961-ча шера дIаваьлар 67 саг. 1962-ча шера хьалхарча ах шера цу совхозе балхара дIаваьннав 36 механизатор. Республика цхьаццайолча кхыча колхозашкеи совхозашкеи да цу тайпара гIулакхаш.

Уж гIулакхаш бахьан долаш болха арабаьлча денз чуберззалца йолча хана а трактора, комбайна, кхыча машина доал деш цхьа саг хилийта вIаштIехьдалац. Юртбоахама техниках бизза пайда ца эцара а из ханал хьалха йохара а дола керттера цхьа бахьан из да.

Геттара а во латт республикерча дикагIа болча механизаторий а боахамий а опытах пайда эцара гIулакх. Масала, Надтеречни района «Гвардейский» совхозе тракториста Закриев Айнде «МТЗ-5» яхача тракторaца ворхI бутт кхоачаш боаццаш йолча хана 738 гектар кIаьда оахам даьд. Докуев Мовласи цунца сменах болх беш волча нов. Дельнохановеи «ДТ-54» яхача трактораца 854 гектар аьхад, пхийтта говра низ болча цхьан трактора лоархIаш 330 гектар кIаьдача оахама хул из. «Надтеречный» совхоза № 6 йолча бригаде трактористаша Тасхадов Лечаси Тутаев Батуси «ДТ-54» яхача трактораца укх шера 6 бетта 978 гектар оахам даьд, из хул пхийтта говра низ болча цхьан трактора лоархIаш 376 гектар кIаьда оахам. Ерригa бригада хьайийца аьлча, пхийтта говра низ болча цхьан тракторо 236 гектар кIаьда лаьтта аьхад, хIаьта ерригa совхоз хьайийца аьлча —91 гектар мара дац.

Белгала кхыча тайпара да гIулакхаш Наурски районерча «Красное Знамя» яхача колхозе. Цига пхийтта говра низ болча цхьан трактора лоархIаш баьболх 600 гектар кIаьда оахам дара боарамагIа ба. Техника дIакара енна механизатораш дика хиларах, тракторашта а кхыча машинашта а технически гIулакх делга нийса вIаштIехьдаккхарах, трактора берригача низах эца а ховш пайда эцарах, техникана доал дика дарах йиш хилар цига иштта дика толамаш даха.

ТIехдаьнна во латт республикерча дукххача боахамашка юртбоахама машинащца доагадечеи царна хьекхачеи даьттай кхомбара гIулакх а. Масала, шоашта хьожадаьчул совнагIа, Ермоловски оалхазарий совхозо 195 тонн дизельни доагори 11 тонн дизельни даьттеи, «Ингушский» совхозо 32 тонн бензин, Сунженски района «Победа» яхача колхозо 109 тонн дизельни доагор доадир 1961-ча шера. Оттабаьча боарамал совнагIа республикерча колхозашеи совхозашеи деррига а 3435 тонн дизельни доагори 2104 тонн бензини доадир 1961-ча шера. Оалхазарий фермашка цIераш йоагаяра, котельнеш летаяра, юртбоахама балхаш кхоачашдарца дувзаденна цхьаккха хIама доацача кхыча гIулакхашта доаду дукххача маьхера дизельни доагор дукххача колхозийи совхозийи кулгалхоша. Масала, оалхазарий ферме йоагаеча цIера 19 тонн дизельни доагор доадаьд Сунженски районерча «Красная Армия» яхача колхозо.

Юртбоахама машинаша доагодеча а царна хьекхача а даьтташта боарам оттабелгеи учет лелаелгеи кхоачамболлаш вIаштIехьдаьккхадац республикерча колхозашкеи совхозашкеи. Денна дIадодача доагореи машинашта хьекхача даьттайи вIалла учет а яц Шелковской района Фрунзе, Максим Горьке цIерахча, «Красный пахарь» яхача, иштта цхьайолча кхыча колхозашка. Заправщик а воацаш трактористаша шоаш дотт машинашта доагор. Бригадни фильтраш йоацаш, дизельни доагор ца дожийташ ю заправкаш. Машинашка доагор доттара эшаш йола инвентарь гаьнна кхоачам болаш яц тракторни бригадашка. Из бахьан долаш заправкаш еча хана дукха доагор зехьа дов.

Гонахь цхьаккха тайпа карт а йоацаш йийла латт «Назрановский» совхоза центральни нефтебаза. ГIулакх доацаш бола нах а массе тайпа транспорт а лел нефтебаза коа. Цу совхоза дукхагIа йолча отделеней заправочни пункташка бригадни фильтраш яц, машинашта хьекхаш дола даьтташ во леладу, уж чудола бакаш геттара бIеха а массе бригаде коа йоаржаь а лелаю.

ГIулакх къаьстта кхыча тайпара да Грозненски района 1-ча Мая цIерахча колхозе. 1962-ча шера алхха хьалхарча ах шера 9443 килограмм дизельни доагор кходаьд колхоза трактористаша.

Юртбоахама техника дизза доал доацаш во лелаяра бехке бараш уголовни бехктокхаме озара хьакъехьа СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ доллашехьа а, республикерча цхьаццайолча колхозашкеи совхозашкеи хIанз а лерттIа вIаштIехьдаьккхадац болх боацача хана техникана бокъонца доал дара гIулакх а. Цхьаццайолча колхозашкеи совхозашкеи телхаю машинашта гIулакх дара бокъонаш, хьаеш яц техника лоаттаю моттигаш, кхашкара балхаш йистедаьнначул тIехьагIа механизаторашкара техника лорае дIаэцилга вIаштIехьдаьккхадац, цIен ца еш а даьтта ца хьокхаш а ют машинаш.

Цхьацца оатхалаш дIа а йоахаш машинаш йохаеш моттигаш нийслу. Масала, укх шера март бетта «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий-Юртарча отделене цу тайпара йохайир ер техника: «ПМ-35» яха нух, «ЖМ-4», «ЖН-4,9» яха жаткаш. 1962-ча шера июнь бетта «РМС-8» яхача комбайнах цхьайола оатхалаш дIаяьхар «Шалинский» совхозе.

Болх беш йоацача хана техникана доал дареи цунна лерттIа ремонт яреи гIулакх ледара латтара керттера бахьан да из дехкар деррига а паччахьалкхен технически инспекторaштеи «Сельхозтехника» отделенештеи дIатIа а дехкаш, дукхагIа йолча хана отделенешкара кхыбола специалисташ цу балха юстара латтар.

Юртбоахама машинашта технически гIулакх дара график йоацаш, цхьан смено вокх сменага трактор а кхыйола машин а дIалуча хана де деза гIулакх ца деш е во деш моттигаш хIанз а кIезига яц республикерча колхозашкеи совхозашкеи. Уж тайпа ледарлонаш я «Назрановский», «Шалинский» совхозашка, иштта кхыча боахамашка.

ХIара тракторо, комбайно, юртбоахама кхыча машинаша беча балха чIоагIа учет лелае, цар бизза болх белга Iалашде, доаду доагор а царна ремонт ярга уха ахча а мамогга чухнахьа далга вIаштIехьдаккха декхарийла ба колхозийи совхозийи кулгалхой, инженерно-технически болхлой.

Г. УРЫВСКИЙ,
«Сельхозтехника» Нохч-ГIалгIайчен объединене воккхагIа вола инженер-инспектор.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ХЬАШТАШ КХОАЧАШДЕШ

Укх шера май бетта хинна художественни самодеятельноста йиълагIа республикански смотр чакхъяьнначул тIехьагIа дениз дукха болх баьб Грознерча В. И. Ленина цIерахча культура Двореца самодеятельни коллективо. Шоай искусство КПСС XXII исторически съезда решенеш кхоачашъяра къахьегаш боахкача промышленни предприятей, юрта боахама къахьегамхошта дIайовзийтара къовсам лоаттабу цар.

Культура Двореце болх беш хоровой, драматически, струнни, къамий халхара а иллей а, халкъа-оперни, иштта кхы дуккха а кружокаш я говза кулгалхой керте а болаш. ХIара кружоке бе беззача балха шийн план я оттаяь. Цу планах вIаштIехьбоаккх цар шоай болх.

Цига вIашагIтехача самодеятельни коллективе массехк бIаь саг ва чувоагIаш. ХIаране шийна тIабилла болх дика чакхбоаккх.

Художественни самодеятельноста коллективо шефство лелаю вай республикерча дукхача районашта, промышленни предприятешта. Масала, Ачхой - Мартана, Урус - Мартана, Грозненски районашкарча колхозашкеи, совхозашкеи концерташ увттаду самодеятельни артисташа. Цар къахьегамхой балха боахкача кхашка, полевой станашка, фермашка, иштта кхыйолча моттигашка увттаду концерташ. Керда кийчъяьча концерта программа юкъе вай мехкарча наьха вахар, ираз, кхоане хьагойташ йола номераш, хIаьта болх ца беш лелача лодырех, тунеядцех лаьца сатирически куплеташ, сценкаш я. «Аргун», «Горец», «Лермонтовский», «Красноармейский» яхача, иштта кхыйолча колхозашкарчеи совхозашкарчеи къахьегамхошта дийнахьа ши-кхоъ концерт оттадаьд хоровой, халхарий самодеятельни коллективаша. Хоровой коллективо «Даьхе», «Парти» яха иллеш, юрта боахама къахьегамхой дикагIа хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара тIахьехаш частушкаш, сатирически куплеташ кийчъяьй. Халхарий коллективо дика кийчдаьд «Соперники», товраща ду, вайнаьха, хIаьта доазол дехьарча мехкашкарча къамий — румынски, испански, иштта кхы а халхараш.

Къаьстта дика кийчбеннаб хористаш Панчихина Тамара, Славинская Полина, Насаханов Хьамзат, халхарий группа членаш Кутенов Виктор, Кучинский Валерий, Мунаев Мухьмад, иштта кхыбараш а.

Районашка из болх барал совгIа самодеятельни коллективо дукха концерташ увттаду Грознерча химически, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводашка, №№ 4, 9 йолча больницашка. Из болх лерттIа дIабахьара чIоагIа къахьийгад кружокий кулгалхоша З. Бигарова, Н. Литвинова, В. Соколова, иштта кхыбараша а.

ХIанз Грознерча Машинаькъахой клубе концерт оттаде кийчлуш ба самодеятельни коллектива членаш.

Т. УЖАХОВА.

Мишта кийчъергья чам бола кондитерски изделеш цIагIа?

Цу хаттара жоп луш яр Революце проспектерча № 15 йолча столове укх деношка хинна выставка. Цига баьхка хиннараш бIаргаго а эца а йиш йолаш бар рулеташ, кексаш, пирожнеш, ватрушкаш, пирогаш, хьажкIех даь тайп-тайпара даараш, хIаьта дуккха кхыдола даараш а.

Столове консультацеш йир кхачан дааpаш кийчдара хьакъехьа.

СУРТА ТIА: (аьттехьара аьрдехьа) выставке ена Мищенко Евгения ше ийцача даарех ахча дIалуш йоалл кассира Невиницина Клавдега.

Д. Василийко сурт.

*

ЧЕЛЯБИНСКИ ОБЛАСТЬ. ШЕРА 900 ЭЗАР ТОНН ЦЕМЕНТ ЛУШ ХУРГЬЯ ЕМАНЖЕЛИНСКИ ЦЕМЕНТНИ ЗАВОДА 2-ГIА ОЧЕРЕДЬ.

ЦЕМЕНТ ЙОТТАЧА ОТДЕЛЕНЕ ДIАОТТАЯЬЙ КХЕСТАШ ЙОЛА 170 МЕТР ЛАКХА ПИШКАШ. ЦАРЕХ ЦХЬАННЕ ЧУ ЯТТА ЙОЛАЕННАЙ ЦЕМЕНТ, КЛИНКЕРА ХЬАЛХАРА ТОННАШ КИЙЧЪЯЬЙ. КАСТТА АРАХЕЦА ЙОЛАЛУРГЬЯ ЦЕМЕНТ.

СУРТА ТIА: КХЕСТАШ ЙОЛА 170 МЕТР ЛАКХА ПИШКАШ.

В. Георгиева сурт.
ТАСС фотохроника.

*

ДЕРРИГДУНЕН БАРХIЛАГIЧА

ХЕЛЬСИНКИ, 30 июль. (Спец. корр. ТАСС). Фестивало бокъонца дIаболабир шийн болх. Тахан кхы мел долча гIулакхел хьалха тайп-тайпарча делегацей вIашагIкхетар хилар. Къона финнаш полякашца, французаш алжирашца советски кагий нахи мехкарийи Китайн Малхбузен Берлинеи викалашца вIашагIкхийтар.

Европа, Азе, Африка, Америка 24 мехкарча парламентий 150 гаргга вола къона член фински парламента председатель Кауно Клеемола волча баха хилар цо бехарах. Цо бийцар шоай парламенто бу болх. Финлянде халкъий Демократически Союзерчеи, аграрни союзерчеи, социал-демократически союзерчеи депутаташа къамаьлаш дир хьаьшашца.

Фестивала художественни конкурсаш дIайолаелар. Дунен халкъашта юкъерча концерташка дакъа лаьцар США-ра, Китайра, Мароккера, Бирмера, Данера, СССР-ра баьхкача артисташа. Австралера, Польшера, иштта кхыча мехкашкара хIанзарча балета концерте халхар даьча къонача артисташта чIоагIа тIоараш а деттаь раьза хилар нах.

«Просвещенена демократизм яра принципаш» яха дунен халкъашта юкъера студентий семинар хьайийлар.

Фестивальни выставкай наIараш хьаеллаелар.

Сайрийна СССР-еи Кубеи къамий концерташ а хул, олимпийски стадионе легкоатлетий яхьаш а хул, студентий клуб а хьаелл.

Московски «Спартака» хьалхара матч хургья Тампер яхача финляндски городе. Цун духьал ловзаргья «Татабанья» яха венгерски футбольни команда.

* * *

Советски делегаце къамий концерт «Культтууриталo» яхача зале оттадеча хана дийттараш санна тIоараш хезадац къоналенн форума города. Баяниста Галкина доладу концерт. Воронежерча илли алархойи халхархойи ансамбло «АргIан боабашк» яха эрсий илли оал. Эрсий костюмаш а ювхаш мехкарашеи кагийча нахеи деш хинна халхараши иллеши чIоагIа сакъердамеи безамеи дар. Номер йистеялалехьа долалура залерча наха детта тIоараш.

Эрсий иллеш доаха Сапожникова А. иллеш аьнна йоллашехьа арменерча мехкараша ду тайжа халхар, царна чIоагIа тIоараш а детт.

Iалаьмате хоза, «Цхьаь цхьалха роза» яха гIайгIане фински илли аьлар «Лайне» яхача эстонски вокальни октета. Массане цхьана тIоараш а тохаш эстрада тIа хьалтIаяьннача зIамигача фински пионерка Эстонера баьхкача мехкарашта гвоздикаш яха зизай букет лу. «Салхино» яха коача халхар дир ГуржегIарча артисташа. Юха а чIоаггIа тIоараш деттaш массехк минут йоаккх. Гуржий артисташа юха а ду шоай тоам бола халхар.

Зрителий дог гIоздаьккхар къонача балета артисташа а. «Лебединое озеро» яхача балетера адажио халхар дир московичаша Е. Рябинкинаси В. Тихоновеи, хIаьта «Баядерка» яхача оперетера классически дуэт аьлар ленинградцаша Федичева Калерияси Викулов Сергеяи.

Концерта сий даьккхар наггахьа мара нийслургйоацаш культуреи артистизми йолаш хиннача Ригера енача Академически студентий хоро. Латышски студенташта тIехьа узбекски халхархой баьлар. Финнаш геттара цецбаьхар узбека Дадаев Кахрамона. Дог раьза долаш тIаийцар Бакура джаз, московскии ленинградскии эстрадай артисташ.

Концерт чакхдоаккх украински халхархоша «Сакъердача метте» яхача хореографически сюитаца.

Л. ЩЕГОЛЕВ.
(ТАСС спец. корр.)
г. Хельсинки.

КОДЗОЕВА АТАБЕ ТАМАРА

1962 шера 28 июле цIаьхха кхелхай Нохч-ГIалгIай АССР кхалнахах хьалхарча лорех хинна Кодзоева Атабе Тамара.

Кодзоева яьй 1906 шера Наьсарен-Вокзале, цун да гIулакхера саг вар. 1930 шера Азербайджански паччахьалкхен университета медицински факультет яьккхачул тIехьагIа Кодзоевас итт шера болх баьб СурхотIа лор йолаш. Цул тIехьагIа пхийтта шерал совгIа болх баьб цо тайп-тайпарча дарбан-профилактически учрежденешка Нохч-ГIалгIайче, Казахстане, Киргизе. ТIеххьарча шерашка Кодзоева болх беш хиннай гор. Грозне 6-ча больнице.

1959 шера Кодзоевайна Къахьегама ЦIеча Байракха орден еннай.

Кодзоевай сий дола цIи даим а яхаргья из йовзаш мел хиннарчун дегашка.

Новкъостий группа.

ТУРИЗМО ДОТТАГIАЛ ЧIОАГIДУ

Дуккхача грозненцаша шоай балха отпускаш туристски путевкаех халкъа демократе мехкашка а ухаш салоI.

ДIабахача июль бетта Грознера 30 болхло-турист вахав Болгаре салаIа. Царца ба вагоновожати Бакунина Людмила, Грознерча нефтемаслозавода оператора гIонча Василихина Нина, мехкдаьтта даккхара мастер Еремеев Павел, № 2 йолча гIишлой-монтажни управлене плотникий бригадир Шелег Степан, республикански берий туббольница лор Яндиева Фатима, нефтяной института кафедра заведующи Забаринский Павел, иштта кхы дуккхабараш а.

Уж гIоргба София, Варна, Пловдив яхача а кхы дуккхача а городашка. Цига царна гургда памятникаш; паркашка, Эрсий-Болгарски доттагIлен музее, исторически а иштта кхы дуккхача а моттигашка ухаргба уж.

Болгаре бахача туристаша 12 дийнахьа салоIаргда «Золотые пески» яхача курорте.

Укх шера август бетта тIеххьарча деношка Германски Демократически Республике гIоргья цхьаькха туристий группа. ГДР-е гIоргболча къахьегамхошта — туристашта довзаргда столицерча наьха политически, экономически, культурни вахара хьал, исторически архитектурнии памятникаш, дIа-юха доттагIал чIоагI а лургда.

Потсдаме туристашта йовзаргья Цецилиенхоф яха замок, дерригдунен тIа цIи хеза Сан-Суси яха парк, иштта кхыйола дворецаш.

Деррига а 15 ди доаккхаргда ГДР-е цар, цох ийс ди Балтийски форда йисте уллача эггара йоккхагIа йолча Кюлунгсборн яхача курорте а доаккхаш. Укхаза туристаш форда тIа гIолла катеращца экскурсе ухаргба, прогулкаш ергья, мукъа ха йолча деношка немцашца цхьана доттагIлен сайренаш вIаштIехьйоахаргья.

Укх шера ноябрь бетта хьалхарча деношка туристски путевкаех салаIа гIоргба грозненцаш Чехословаке. Туристашта йовзаргья Чехословаке столица Прага. Прага промышленни город хилара совгIа музыкальни культура центр а я. ХIаьта уж гIоргба Братиславе — Словаке йоккхагIа лоархIача экономически а культурни а центре. Хозача моттигеуллача «Карловы-Вары» яхача курорте гIоргба уж.

Халкъашта юкъера доттагIал чIоагIду туристски путевкаех демократически мехкашка ахаро.

И. ИРЖАНСКИЙ,
облсовпрофа воккхагIа вола инструктор.

Керда сборникаш арахийцад

Дукха ха йоаццаш Нохч-ГIалгIай книжни издательствас Б. Виноградова яздаь «Писатели вахари»яха сакъердаме сборник арахийцад.

Нохч-ГIалгIайчен писателашабеча балха хьакъехьара эрсий меттала арадаьнна хьалхара сборник да из.

Вай республикерча цхьацца-йолча школашка иностранни мотт Iомабара опыт хьахьокхаш дола сборник арахийцад Нохч-ГIалгIай АССР хьехархой балха говзал лакхйоаккхача институто.

Нохч-ГIалгIай пединститута иностранни метта кафедра хьехархочо О. Григорьевас язъяьча «5-чеи 7-чеи классашка немций мотт хьехача урокашка дешархой теркам лакхбара цхьадола наькъаш» яхача статья тIа дувц немций мотт хьехача уроках дешархоша терко кIезига яра бахьанаш а хIаьта уж кхоачамбоацараш дIадахара наькъаш а хьахьокх цу тIа.

ЧIоагIа пайда лургба Грознерча № 3 йолча юкъерча школа английски мотт хьехача хьехархочо Р. Дериглазовас язъяьча «5-чеи 7-чеи классашка английски меттала внеклассови болх лелабар» яхача статьяс. Цу статья тIа авторо хьагойт школе английски меттала клуб вIашагIйоллара опыт а цу гIулакхо пайда луш хилар а.

Немций мотт Iомабеча 5-ча класса дешархошта новкъостала дика статья язъяьй Грознерча № 1 йолча юкъерча школа хьехархочо И. Мускиловас. Цо язъяьча статья тIа хьехам лу иностранни мотт Iомабеча берашца цу меттала дагахьа хаттараши жопаши телаш къамаьлаш даро чIоагIа новкъостал делга а хьехархоша из гIулакх леладе дезалга а. Ужжамо кхыйола пайданера статьяш араяьннай сборника тIа.

А. ИВЛЕВ.

Бер лечара доаккхаш...

БАКУ, 31 июль. (ТАСС). Шийца цхьан курсе деша багIача студентаел цхьаккха хIаманца а белгалйоалаш яцар Сумгаитски химико - технологически техникума студентка Эфендиева Муминат. Сабаре, сатийна йола из цкъаза цхьаь форда йисте а яхе, цига ягIар, уйла яр дезаш яр. Иштта нийсделар из хIанз дахача шоатта дийнахьа, Iурра а: хьалбоалаш латташ малх, байя хьекхаш керда мух, Iама йисте воацаш саг. Цкъаьнахьа мухь боалаш хезар Мумината. Юха хьежача цунна бIаргавайра хи чу ветталуш вола кIаьнк.

КIаьнк кIалхарваккха аьнна дIатIахьийдар йоI. Цу хана шийна нек ца хара уйла яцар цо. КIаьнк хьа а лаьца, шийниз ма кхоачча хи чура аралоставир Мумината. Бер лечара даьлар.. Цхьабакъда, Мумината шийна хи чура араяла маганзар.

Комсомолкийна Эфендиева Мумината ялар «Хи чу леш воаллар кIалхарваккхарах» яха медаль а луш белгалдаьккхад.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Доазол дехьара

18-НЕ КОМИТЕТЕ

ЖЕНЕВА, 31 июль. **ТАСС-а спец. корр. Я Мазора хоам бу:** Герз дIадаккхара 18 паччахьалкхен Комитета пленарни заседане, селхан, малхбузен державай викалаша цIаьхка а бакъде гIертар договора советски проектах герз дIадаккхара хьалхара этап чакхъяккхаро Малхбузени Малхбоалени герзий низаш цхьатарра хилар СССР-ген Варшавски договора чуйоагIача кхыча паччахьалкхенашкеи совле йолаш хувцаргда яхаш.

Хоам мабарра, дIаяхача заседане СССР-а делегацена керте латтача В. А. Зорина цу къамаьлашта лаьрхIа тохкам а баь хьахьекхар, нагахьа санна стратегически тохкамий Британски института даннешка диллача а герз дIадаккхара советски программа хьалхара этап чакхъяьккхача а Варшавски договора чуйоагIача паччахьалкхенашка цхьаккха тIема низий совле хургйоацилга.

Ала деза, цу хьакъехьарча советски делегаце аргументаце Комитета заседане санна кулуарашка а чIоагIа уйла тIаэзалга. Хетаргахьа из бахьан долаш малхбузен державай викалашIебалазар цIаьхка а къамаьлаш ца дича.

НАТО чудоагIача мехкашта хьалхара Комитете хIанз къамаьл даь керттера оратор вар Канадски делегат инарал Бэрнс. Цхьабакъда, шийла хьалха къамаьл даьрел а дукхагIа эхь хилар цунна.

Герз дIадаккхара хьалхара этап чакъяьккхачул тIехьагIа НАТО чуйоагIача малхбузен европерча паччахьалкхенашка СССР-ген Варшавски договора чуйоагIача паччахьалкхенашкеичул кIезигагIа тIема низи тIемахойи хургба аьнна ала маганзар Бэрнса.

Селхан хиннача заседане йийцаяьлар гIерз дIадаккхара хьалхарча этапа юкъера декхараш чулоаца формулировкаш а йолаш договора советски проектахи американски «договора положеней керттерча схемахи» йола статьяш.

Советскийи американскийи проектай хьалхарча статьяй еррига предложенеш хьажа а къоастае а аьнна дIаеннай совещане шин председателашка.

США МАШИННАЬКЪ ТIА ХИННА КАТАСТРОФА

НЬЮ - ЙОРК, 31 июль. (ТАСС). Города Гаррисберга юххе (Пенсильване штат) машиннаькъ тIа хиннача крушенех хоамаш ду Америка телефонни агентствашa. Сахьата 70 миль а йолаш чехка йоагIаш хинна пассажирий поезд наькъ тIара ийккхай. Ахка йоддаше а кхоъ вагон хила яхай. 25 саг вийнав. 100 совгIа саг лозаваьв.

КОЛУМБЕ МОХК АГАР

НЬЮ-ЙОРК, 31 июль. (ТАСС). Селхан, укх тIеххьарча итт шера ца хиннача тайпара, чIоаггIа мохк аьгар Колумбе, яхаш хоам бу Боготера ЮПИ агентства корреспондента.

Мохк агарах Боготе, Кале, Перейре, иштта мехка кхыча городашка а доккхий цIеноши гIирсаши дохадаьд. Боабаь а човнаш хинна а нах ба.

АЛЖИРЕРА ХЬАЛ

ПАРИЖ, 30 июль. (ТАСС). Франс Пресс яхача агентства Алжир яхача городера беча хоамах, селхан цигара Париже гIолла Оране вахав ВПАР председатела заместителa Бен Беллай оагIув хьаллоацаш вола Махьаммед Хидер. Алжирски кулгалхой вIаши барта ца хилар дIадаккхара хьакъехьа Алжире переговораш йир цо Алжирски Республика ханна йолча правительства членашца.

Ше дIаводаш Хидера аьлар, переговораш хиларах вIаштIехьдоаладеннар Бен Беллайгеи Оранерча политически бюрогеи дIаaргда аьнна. Ше яьча переговораша хIанзара кризис дIаяккхара новкъостал дергхилар тешшаме да, аьлар Хидера.

Иштта хоам бу Франс Пресс агентства, йиълагIча тIема округа чудоагIа къам-мукъадаккхара эскара доакъош город Алжире чудахкарахи, хIаьта городера порядок лораяра декхар цар шоашта тIаэцарахи. Цар дIалийцай города керттера позицеш, царца радио а телевидени а йолаш.

Алжирера деча хоамех, къам мукъадаккхара Фронта кулгалхошта юкъера барт эгIара хьакъехьа тIеххьарча ханналца нейтральни позици йолаш хиннай йиълагIча тIема округа командовани.

Машари къамий кортамукъали лораяра

ПЕКИН, 31 июль. (ТАСС). 27-ча июле Кхан Кхае машар, нейтралитет, къаман лоIами цхьоагIои лораяра тIехь къовсам лоаттабеча Комитета заседане ше къамаьл деш къамий цхьоагIо лораяра ханна йолча Лаоса правительства премьер-министра декхараш кхоачашдеш волча принц Суфанувонга белгалдаьккхар, хIанзарча хьалашкара лаосски халкъа декхар — машар лорабари Лаоса коалиционни правительство метталоаттаяри хилар.

Машар, лоIам, нейтралитет бахьан долаш лоаттабеча къовсаме лаосски халкъо даьха толамаш ше дувцаш принц Суфанувонга белгалдаьккхар, из дерригача лаосски халкъа котало хилар а Лоаса патриотически низаша, къаьстта а принц Фума керте латтача законни правительства а, хIаьта иштта Нео Лао Хак Сата патриотически парте а лоаттабаьча къовсамах баьнна пайда из хилар а.

Синьхуа яхача агентства беча хоамах принц Суфанувонга Лаоса деррига а патриотически низаш, массе тайпарча къамех болеи тайп-тайпара гIулакхаш леладеш болеи нах тIахьех бокъонца бола машар, нейтралитет, лоIам, демократи, цхьоагIо бахьан долаш дегIаахар духьа коалиционни правительствана гонахьа кхотадалара.

Капитала мехкашкара классови тIемаш

*** Йоккхача портови городе Сан-Педро-де-Макорисе йолаенна забастовка ерригача Доминикански Республике дIаяьржай. Дуккхача городашка демонстрацеш хиннай. Демонстрантий группаш къилбаседа американски предприятешка чулелх. «Чейз манхэттэн бэнк» яхача рокфеллеровски банка филиал чуйолча цIеной корашкара кизгаш а дохадаьд цар.**

Топашца, пулеметашца, бомбашца, бIаргех хий ухийтача газаца кийчъяь йола геттара чIоагIъяь полице отрядаши специальни ударни доакъоши да демонстранташ дIа-хьа леллхабе гIерташ.

*** Июнь бетта Англе хиннай 181 забастовка. Цу забастовкашка дакъа лоацаш хиннав 37.800 гаргга болхло. Цу цифрашта юкъеяхаяц, май бетта йола а енна июнь бутт болабелча а ца соцаш хинна, 36 забастовка.**

Укх деношка забастовка еш ва Йоркшир яхача английски графствера радарни станци хьалъечара 270 болхло. Болхлоша дIадех беча балхах алапи тIатохар.

*** Шоай новкъостий балхара дIабахара духьала къовсам лоаттабеча «Нихон когио» яхача японски горнорудни компане болхлоша 24 сахьата йола духьален забастовка яьй 27 июле.**

Цу компане йоккхагIча рудникашка вIалла ца доаккхаш соцадаьдар цIаста руда.

*** Гуаякиля яхача порте (Эквадор) сомаш тIаботташ бола грузчикаш забастовка яь баьлар, хIаьта шоай декхараш а профсоюза бокъонаш лораелга а кхоачашдайтар цар.**

Сийлен декхар

ПАРИЖ, 31 июль. (ТАСС). Герз дIадаккхараи машараи Дерригдунен конгресса соцамаш вахара юкъедахьа, керда тIом болабе гIертараш соцабе — уж сийлен а лоархIаме а декхараш кхоачашдара шоай низ дIалуш ба Францера машара тIехьа къовсам лоаттабераш. Машара новкъостий цу исторически форума решенеш дIайовзийтара шерра кампани яьржай Франце. Конгрессе дакъа лоацаш хиннача Французски делегаце членаш мехка тайп-тайпара районашка хулача собранешка конгресса балха хьакъехьа отчеташ ю. Цу тайпара митингаши собранеши хиннай Сена яхача департамента нах бахача массехк пунктaшка, столица 17-ча округе, Изер, Кальвадос, Жиронда яхача а кхыча а департаменташка. Моттигерча газетий оагIош тIа конгресса делегаташа дувц шоашта хетараш. Московски конгресса делегаташ массе раьза а волаш тIаийца хинна дунен халкъашка яхьийта послани 606 эзар тираж а йолаш арахийцай къаман машара совето, хIаьта из хIанз Франце городашкеи юрташкеи дIайоаржаеш а я.

Цхьаькха а машара город

ТОКИО. 31 июль. (ТАСС). Миэ префектерча Аояма яхача города муниципальни собране Аояма «машара город» я аьнна дIакхайкадаьд. Из соцам тIаийцаб укх денношка хиннача муниципальни собране членийаргIанарча заседане.

Токио хьаеллаш йола дунен-юкъара бархIлагIа, ядерни герз дIадаккхара, конференци йизза хьал а лоацаш цига бахийта шоай делегаташ хержар собране членаша.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.
Йоккха зал — **«Суд».**
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
ЗIамига зал № 1 — **«Квартал мечта».**
Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
ЗIамига зал № 2 — **«Квартал мечта».**
Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.
ЗIамига зал № 3 — **«Суд».**
Долалу: 5.30, 7.30. **«Ганз лехараш».**
Долалу: 9.30.
«Родина» яхача кинотеатре.
«Суд».
Долалу: 9, 12.30, 4, 7.30.
«ЗIамига мама».
Долалу: 10.40, 2.10, 5.40, 9.10.

«Сердало» газета редакце партийнии профсоюзнии организацеша, редакце ерригача коллективо чIоагIа хала а хеташ кодам бу газета редакце болхлочунга Кодзоев Султана Османага цун нана
КОДЗОЕВА
Атабе Тамара
ха йоацаш кхалхарах.

Город Грозне, Лермонтова улицагIа, 131, яхаш йолча Арутюнян Тамара Апкаровнас суде деннад гор. Грозне, Мира улицагIа, 26, вахаш волча Арутюнян Рафик Левоновичаца ра ше къастарах дола дош.

Дош дувцаргда Заводской района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.
Типография имени 11 августа 1918 года. г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ05099. Заказ № 4094.